This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

BODLEIAN LIBRARY

The gift of

Miss Emma F. I. Dunston

Charles Canning

Reid Plymouth

June 1915 [illegible]

Ridler 1881 4/6

Ridler ed 1763 - 1857 - 6/-

Kerr 87 [illegible] 6/-

C. Paddell [illegible]

[illegible]

Q. HORATII
FLACCI
CARMINA.

BIBLIOTHECA · BODLEIANA

Ex numiſmate æneo Fulvii Urſini

B. Picart inv. *Cl. Duflos Sculp.*

QUINTI
HORATII
FLACCI
CARMINA,

detersis recentibus plerumque maculis, nitori ſuo reſtituta.

NOVA EDITIO.

PARISIIS,
Typis J. BARBOU, viâ Mathurinensium

M DCC LXXV.

BIBLIOTHECA·BODLEIANA

Q. HORATII
VITA,
Ex ipſiuſmet ſcriptis excerpta.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS natus eſt ſexto Idus Decembris, anno poſt Romam conditam ſexcentesimo octogesimo nono, Lucio Aurelio Cottâ & L. Manlio Torquato conſulibus; quod Vates in Odis docet (1). Patriam habuit Venuſiam, (2) Apuliæ Dauniæ oppidum, patrem verò libertinum & coactorem, (3) hoc eſt, publicanorum adminiſtrum, qui pecunias publicè pensitari ſolitas colligeret.

Vix ſeptennis erat Horatius, quum ab op-

(1) Od. III. 21. 1. Od. v. 138.
(2) Od. III. 4. 9.
(3) S. I. 6. 86.

timo parente Romam deportatus eſt, (4) traditusque in diſciplinam Orbilii (5) Pupilli, qui nuper, relictâ Benevento patriâ, Romam demigrârat, ut ibi bonas artes doceret. Puer itaque Horatius honeſtè & decenter veſtitus, additis etiam ſervulis qui ſequerentur, doctrinis omnibus, queis Equitum ac Senatorum liberi imbuebantur, unà eruditus eſt, advigilante interim, & cunctis ferè locis præſente, optimo parente, ne quid accideret, quo puerilis ætatis integritas corrumperetur: quod quidem verè paternum beneficium perenni & aureo grati animi monumento (6) filius memor consignatum voluit.

Romæ igitur sic inſtitutus, humanitatiſque & eloquentiæ ſtudiis imbutus, annos natus circiter duodeviginti, Athenas (7) jam adoleſcens petiit Philoſophiæ perdiſcendæ causâ: inde ſecutus eſt Brutum, (8) qui, poſt

(4) S. I. 6. 76.
(5) Ep. II. 1. 71. Ep. II. 2. 41.
(6) S. 1. 6. 76-84.
(7) Ep. II. 2. 43.
(8) Od. II. 7. 1 & 9.

interfectum in Senatu C. Julium Cæſarem, anno U. C. 710. fugiebat in Macedoniam, & adverſùs Octavium comparabat exercitum. Is *Horatium* e Philoſopho militem, immo Tribunum (9) militum eſſe juſſit, non ſine multorum, ut ipſe declarat, invidia.

Victo ad Philippos, (10) urbem Theſſaliæ, Cassii & Bruti exercitu, Horatius, nec paucis priùs, nec parvis defunctus belli periculis, fugam arripuit, armis turpiter abjectis, ipſo fatente reo. Qua in re præclarum ſanè, neque usitatum, ingenui candoris ſpecimen edidit; *Eſt* enim, ut quidam ait non illepidè, *altera magnanimitas, ignaviæ confeſſio.*

Mox oblatâ iis, qui victori Octavio ſe dederent, libenter uſus veniâ, in Italiam appulit, Romæque redditus, urgente inopiâ, (11) quippe orbatus patre, domo paternâ & agro (12) ſpoliatus, ad factitandos verſus (13) ſe

(9) S. I. 6. 48.
(10) Od. II. 7. 9.
(11) E. II. 2. 51.
(12) Ep. II. 2. 52.
(13) *Ibid.*

contulit. Hos mirificè comprobarunt Varius & Virgilius, Poëtarum in Urbe tum principes; atque ita laudarunt apud Mæcenatem, virum in primis nobilem, & eruditorum patronum, ut is novi, nec adhuc Latinis cogniti, auctorem carminis videre & alloqui perciperet. Interrogavit ille, more ſuo, paucis Horatium, cujas eſſet? quo natus patre? aliaque id genus; quæ omnia, ita ut erant, ingenuè confeſſus, placuit quidem, ſed non nisi nono poſt menſe Poëta rurſus arcessitus in amicorum Mæcenatis numero eſſe juſſus eſt (14). Sic Vates noſter, ſequeſtro ingenio, Musâ conciliatrice, in Mæcenatis primùm, ac ſubinde Octavii Cæſaris, cui poſtea Auguſti cognomen fuit inditum, gratiam admiſſus, villam in Sabinis dono datam accepit, cujus ſitum, formam & commoda, quum aliis locis bene multis, tum epiſtolâ 16. Lib. 1. graphicè deſcribit.

Hic porrò fundus *Uſtica*, perinde atque ipſa villa, nominatus, excurrebat per clivum cognominem, eumdemque unum e Lucretilis jugi

(14) S. I. 6. 61.

perpetui lateribus, in tractu *Banduſia*, Sabinienſis agri regione, uti Scholiaſtes aſſerit. Quàm autem non modicè patuerit Horatii prædium, ex eo videtur poſſe conjici, quòd toto anni curriculo inibi exercerentur octo ſervi unà cum villico, qui ruſticanis præeſſet operis, quódque olim habitatum quinque focis familias totidem ſeparatas ſuis fructibus aluiſſet. Oriens indidem rivus, *Digentia* nomine, agrum interfluebat; pererratiſque *Bandusiâ* & *Mandelâ* pagis, necnon luco ac fano Deæ Vacunæ ſacris, in Curenſem fluvium ſuas aquas deferebat. Poſt mutatam iterum & ſæpius villæ faciem, totas ædes Poëta beatulus reficiendas omnino curavit, devectis e Tibure vicino ſaxis candentibus.

Jam verò si quæras in quanam hæreſi Philoſophica ille fuerit, nihil æquè certum eſt ac nullius fuiſſe; idque apparet ex prima epiſtola L. I. ubi, provectâ tunc ætate maturus, poſtquam ſignificavit ſe, nugis omnibus tandem omissis, vacare velle Philoſophiæ, ſubjungit:

Ac, ne fortè roges quo me duce, quo Lare tuter,
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quò me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.

Et bene ait *hoſpes* : neque enim si quidpiam ex aliqua ſecta ſemel probaſſet, idem ſemper probabat ; ſed, more hoſpitum, apud singulos tamdiu devertebatur, quamdiu libebat. Ita poſtquam initio cum Stoicis & Academicis ſenſerat de divina in res humanas providentia, eamdem viſus eſt negare cum Epicuro, Sat. 5. L. 1. quam ſcripsit juvenis ; iterumque Ode 34. L. 1. errorem iſtum ejuravit ; & eâ, quâ par erat, religione de Deis judicavit, utpote quos & invocaret, & precaretur pro ſe, pro Mæcenate, pro Auguſto, populoque Romano. Unde ſatis liquet Horatium nihil minùs, quàm Epicureum fuiſſe. Neque obeſt iis quæ diximus, quòd Epiſt. 4. L. 1. ſe vocat *Epicuri de grege porcum* : nihil enim aliud, quàm cum ſuo Tibullo ridere voluit, ac significare ſe pinguem eſſe & bene nitidum, quales erant Epicureæ doctrinæ ſectatores.

Verùm ut coronidem imponamus huic noſtræ opellæ, fuit Horatius brevis & obeſus corpore, ingens & ſubtilis ingenio ; miles imbellis, vates animoſus ; dictus *Olor Venusinus*, a patria & cantûs ſuavitate : utinam & Oloris munditiem referret in omnibus, nec ſe impu-

riſsimo cœno aliquando fœdissimè inquinaret! Latinorum primus & unus forsitan carmina fidibus modulatus eſt, magno ſpiritu, dulci ſono, felici audaciâ: idem vitia inſectatus Satyris, virtutes Epiſtolis commendavit: in illis acrior, in his amœnior; in utriſque terſus, elegans, ſermone purus, ſed numeris durus interdum, & ordine verborum inverſo ſubobſcurus: dignus qui Mæcenatibus & Auguſtis placuerit, qui viris aulicis litterarum ſtudiosis nunc etiam placeat.

Ad extremum, Vates noſter obiit V. Calendas Decembres anno ætatis 57. diebus minùs undecim, uno ferè menſe ante Mæcenatis obitum.

Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios ſindere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura ſui; mox reficit rates
Quaſſas; indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra juvant, & lituo tubæ
Permixtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. Manet ſub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum ederæ præmia frontium
Dîs miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo; si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.

Quòd ſi me lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

CARMEN II.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

Deos omnes iratos eſſe Romanis ob Cæſaris cædem: unam imperii ſpem in Auguſto conſtitutam.

JAM ſatis terris nivis atque diræ
Grandinis miſit Pater, &, rubente
Dexterâ ſacras jaculatus arces,
Terruit urbem.
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ nova monſtra queſtæ;
Omne quum Proteus pecus egit altos
Viſere montes:
Piſcium & ſummâ genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis;
Et ſuperjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Veſtæ;
Iliæ dum ſe nimiùm querenti
Jactat ultorem, vagus & ſiniſtrâ
Labitur ripâ, Jove non probante, u-
xorius amnis.

Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſæ meliùs perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? Prece quâ fatigent
Virgines ſanctæ minùs audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo.
Sive tu mavis Erycina ridens,
Quam jocus circumvolat & Cupido:
Sive neglectum genus & nepotes
Reſpicis auctor,
Heu! nimis longo ſatiate ludo,
Quem juvat clamor galeæque leves,
Acer & Marsi peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Sive mutatâ juvenem figurâ
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris ultor:
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini,
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocior aura
Tollat. Hîc magnos potiùs triumphos,
Hîc ames dici Pater atque Princeps:

Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

CARMEN III.

AD NAVEM QUA VEHEBATUR VIRGILIUS, ATHENAS PROFICISCENS.

Secundam ei navigationem precatur: deinde occaſionem nactus, hominum audaciam deteſtatur.

SIC te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium; finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,

Qui siccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequidquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Poſt ignem æthereâ domo
Subductum, Macies, & nova Febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique priùs tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis:
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt:
Cœlum ipſum petimus ſtultitiâ, neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

CARMEN IV.

AD SESTIUM.

Adventu veris, & communi moriendi conditione propoſitâ, hortatur ad voluptates.

SOLVITUR acris hyems gratâ vice veris & Favoni,
Trahuntque ſiccas machinæ carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Lunâ;
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnâ, ſive malit hœdo.
Pallida Mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Seſti,
Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque Manes,
Et domus exilis Plutonia; quò ſimul meâris,
Nec regna vini ſortiere talis;
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

CARMEN V.

AD PYRRHAM.

Miſeros eſſe, qui illius amore teneantur : ſe e: eo, tanquam e nauſragio, enataſſe.

QUIS multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro ?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis ? Heu ! quoties fidem,
Mutatoſque Deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens ?
Qui nunc te fruitur credulus aureâ ;
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis. Miſeri quibus
Intentata nites ! Me tabulâ ſacer
Votivâ paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

CARMEN VI.

AD AGRIPPAM.

Bella ab eo geſta a Vario cantatum iri : ſe conviviis tantùm & amoribus deſcribendis aptum eſſe.

SCRIBERIS Vario fortis, & hoſtium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quà rem cumque ferox navibus aut equis
  Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
  Nec ſævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia; dum pudor,
Imbelliſque lyræ Muſa potens vetat
Laudes egregii Cæſaris, & tuas
  Culpâ deterere ingeni.
Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Dignè ſcripſerit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
  Tydiden Superis parem?
Nos convivia, nos prœlia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus vacui, sive quid urimur,
  Non præter ſolitum leves.

CARMEN VII.

AD MUNATIUM PLANCUM.

Alias aliis, ſibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptam fronti præponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percussit campus opimæ,
Quàm domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos; sic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia signis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Quum fugeret, tamen uda Lyæo

Tempora populeâ fertur vinxiſſe coronâ,
Sic triſtes affatus amicos :
Quò nos cumque feret melior Fortuna parente,
Ibimus, ô ſocii comiteſque :
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro ;
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure novâ Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas :
Cras ingens iterabimus æquor.

CARMEN VIII.

AD LYDIAM.

Obliquè juvenem quemdam, ut amore perditum, notat.

LYDIA, dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere ? cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis ?
Cur neque militaris
Inter æquales equitat ? Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis ?
Cur timet flavum Tiberim tangere ? cur olivum
Sanguine viperino
Cautiùs vitat ? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito ?

Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Trojæ
Funera, ne virilis
Cultus in cædem & Lycias proriperet catervas?

CARMEN IX.

AD THALIARCHUM.

Hyeme indulgendum voluptati.

VIDES ut altâ ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Sylvæ laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto?
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Largè reponens; atque benigniùs
Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ.
Permitte Divis cetera, qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Deprœliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere; &
Quem Fors dierum cumque dabit, lucro
Appone: nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. Nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſitâ repetantur horâ.

Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

CARMEN X.

IN MERCURIUM HYMNUS.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, & decoræ
More paleſtræ;
Te canam magni Jovis, & Deorum
Nuntium, curvæque lyræ parentem;
Callidum quidquid placuit jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim nisi reddidiſſes
Per dòlum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetrâ
Risit Apollo.
Quin & Atridas, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque ignes, & iniqua Trojæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgâque levem coërces
Aureâ turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

CARMEN XI.

AD LEUCONOEN.

Indulgendum voluptati, omiſſâ futurorum curâ.

Tu ne quæsieris (ſcire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoë ; nec Babylonios
Tentâris numeros, ut melius, quidquid erit, pati,
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias, vina liques ; & ſpatio brevi
Spem longam reſeces. Dum loquimur, fugerit invida
Ætas : carpe diem, quàm minimùm credula poſtero.

CARMEN XII.

AD AUGUSTUM.

Diis, heroibus, viriſque aliquot illuſtribus laudatis, poſtremò commendat Auguſtum.

Quem virum aut heroa lyrâ vel acri
Tibiâ ſumes celebrare, Clio ?
Quem Deum ? Cujus recinet jocoſa
Nomen imago,

Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temerè inſequutæ
Orphea ſylvæ,
Arte maternâ rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereſque ventos;
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid priùs dicam ſolitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare & terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipſo,
Nec viget quidquam simile aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Prœliis audax neque te ſilebo,
Liber, & ſævis inimica virgo
Belluis; nec te, metuende certâ
Phœbe ſagittâ.
Dicam & Alciden, pueroſque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit ſaxis agitatus humor,
Concidunt venti, fugiuntque nubes;
Et minax (sic Dî voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos priùs, an quietum
Pompilî regnum memorem, an ſuperbos

Tarquinî faſces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paullum, ſuperante Pœno,
Gratus insigni referam Camœnâ,
Fabriciumque.
Hunc, & incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva paupertas, & avitus apto
Cum Lare fundus.
Creſcit occulto, velut arbor, ævo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho,
Sive ſubjectos Orientis oris
Seras & Indos,
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

CARMEN XIII.

AD LYDIAM.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

QUUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, & lactea Telephi
Laudas brachia, væ! meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certâ ſede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quàm lentis penitus macerer ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbarè
Lædentem oſcula, quæ Venus
Quintâ parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulſus querimoniis
Supremâ citiùs ſolvet Amor die.

CARMEN XIV.

AD NAVEM,

Quâ revehebantur in Ægeum mare amici Horatii, quum ipſe Romam repetens ab iis diſcederet.

O NAVIS ! referent in mare te novi
Fluctus ! ô quid agis ? fortiter occupa
Portum. Nonne vides ut
Nudum remigio latus ;
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant ? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor ? Non tibi ſunt integra lintea :
Non Dî, quos iterum preſſâ voces malo ;
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit : tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

CARMEN XV.

Nereï vaticinium de excidio Trojæ.

PASTOR quum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Malâ ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu! quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti! jam galeam Pallas, & ægida,
Curruſque & rabiem parat.
Nequidquam, Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem, grataque feminis
Imbelli citharâ carmina divides:
Nequidquam thalamo graves
Haſtas, & calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu! ſerus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque, & Sthelenus ſciens

Pugnæ, sive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio
Matroniſque Phrygum classis Achillei:
Poſt certas hyemes uret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

CARMEN XVI.

PALINODIA.

Veniam petit a Puella, quam iambis læſerat.

O MATRE pulchrâ filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis, sive flammâ,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non liber æquè, non acuta
Si geminant Corybantes æra,
Triſtes ut iræ: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,

Nec ſævus ignis, nec tremendo
  Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
  Deſectam, & inſani leonis
    Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere; & altis urbibus ultimæ
  Stetere cauſæ cur perirent
    Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
  Tentavit in dulci juventa
    Fervor, & in celeres iambos
Miſit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia, dum mihi
  Fias recantatis amica
    Opprobriis, animumque reddas.

CARMEN XVII.

AD TYNDARIDEM.

Invitat eam in Lucretilem.

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, & igneam
  Defendit æſtatem capellis
    Uſque meis, pluvioſque ventos.

Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma deviæ
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hœduleæ lupos;
Utcumque dulci, Tyndari, fiſtulâ
Valles, & Uſticæ cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Dî me tuentur: Dîs pietas mea,
Et muſa cordi eſt. Hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hîc in reducta valle, Caniculæ
Vitabis æſtus; & fide Teïâ
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hîc innocentis pocula Lesbii
Duces ſub umbra; nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia; nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne malè diſpari
Incontinentes injiciat manus;
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

CARMEN XVIII.

AD QUINTILIUM VARUM.

Vini potu moderato hilarari animum, immoderato rixas excitari.

NULLAM, Vare, ſacrâ vite priùs ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit; neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potiùs, Bacche pater, teque, decens Venus?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata, monet Sithoniis non levis Euius,
Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. Non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam, nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus Amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimiò Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, pellucidior vitro.

CARMEN XIX.

DE GLYCERA.

Se illius amore uri.

MATER ſæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles Puer,
Et laſciva Licentia,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore puriùs:
Urit grata protervitas,
Et vultus nimiùm lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deſeruit; nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
Hìc vivum mihi ceſpitem, hìc
Verbenas, pueri, ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
Mactatâ veniet lenior hoſtiâ.

CARMEN XX.

AD MÆCENATEM.

Invitat eum ad convivium minimè ſumptuoſum.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græcâ quod ego ipſe teſtâ
Conditum levi, datus in theatro
Quum tibi plauſus,
Clare Mæcenas eques; ut paterni
Fluminis ripæ, ſimul & jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

CARMEN XXI.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Pueros ac puellas hortatur ad preces Dianæ & Apollini fundendas.

DIANAM teneræ dicite, virgines;
Intonſum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.

Vos lætam fluviis, & nemorum comâ,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetrâ,
Fraternâque humerum lyrâ.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque a populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtrâ motus aget prece.

CARMEN XXII.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Vitæ integritatem, & innocentiam ubique eſſe tutam.

INTEGER vitæ, ſceleriſque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ:
Sive per Syrtes iter æſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me sylva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra

Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis;
Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor æſtivâ recreatur aurâ,
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget:
Pone ſub curru nimiùm propinqui
Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

CARMEN XXIII.

AD CHLOEN.

Non eſſe jam quòd viriles complexus, viro matura, extimeſcat.

VITAS hinnuleo me similis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & ſylüæ metu.
Nam ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertæ;
Et corde & genibus tremit.

Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Getuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem desine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

CARMEN XXIV.

AD VIRGILIUM.

Monet ut Quintilii mortem æquo animo ferat.

QUIS desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget! cui Pudor, & Juſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu! non ita creditum
Poſcis Quintilium Deos.
Quòd si Threïcio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virgâ ſemel horridâ,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere eſt nefas.

CARMEN XXV.

AD LYDIAM.

Inſultat ei, quòd, jam vetula, viciſſim a juvenibus contemnatur.

PARCIUS junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi ſomnos adimunt; amatque
Janua limen,
Quæ priùs multum faciles movebat
Cardines. Audis minus & minus jam,
» ME TUO longas pereunte noctes,
» Lydia, dormis.
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu,
Læta quòd pubes ederâ virenti
Gaudeat, pullâ magis atque myrto;
Aridas frontes hyemis ſodali
Dedicet Euro.

CARMEN XXVI.

AD MUSAM.

Se, ſoluto animo, velle Lamiam laudare.

Musis amicus, triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis : quis ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridaten terreat, unicè
Securus. O ! quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimpleï dulcis. Nil sine te mei
Proſunt honores : hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro,
Teque, tuaſque decet Sorores.

CARMEN XXVII.

AD SODALES

Inter pocula rixantes.

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt. Tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, quâ pereat ſagittâ.
Ceſſat voluntas? non aliâ bibam
Mercede. Quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus... Ah! miſer!
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flammâ!
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis? quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæræ.

CARMEN XXVIII.

Inducitur Archytas nautæ cuidam reſpondens omnibus eſſe moriendum, oranſque ne ſe inſepultum jacere patiatur.

Te maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera : nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor, conviva Deorum ;
Tithonuſque remotus in auras :
Et Jovis arcanis Minos admiſſus ; habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demiſſum ; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti conceſſerat atræ,
Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo ſpectacula Marti :
Exitio eſt avidis mare nautis.
Mixta ſenum ac juvenum denſantur funera: nullum
Sæva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.

At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ
Plectantur ſylvæ, te ſoſpite; multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere? Forſan
Debita jura, viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum: precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla reſolvent.
Quamquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit,
Injecto ter pulvere, curras.

CARMEN XXIX.

AD ICCIUM.

Mirum quiddam, & monſtri ſimile dicit eſſe, eum a Philoſophiæ ſtudio ad militiam tranſiſſe.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non antè devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. Quæ tibi virginum
Sponſo necato barbara ſerviet?

Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno ? Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, & Tiberim reverti ;
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros Panætî, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis ?

CARMEN XXX.

AD VENEREM.

Rogat Venerem Horatius ut domeſtico Glyceræ ſacrificio interſit.

O VENUS, regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum Puer, & ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriuſque.

CARMEN XXXI.

AD APOLLINEM.

Quid petendum ab Apolline.

QUID dedicatum poſcit Apollinem
Vates ? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem ? non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis :
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta : non aurum, aut ebur Indicum :
Non rura, quæ Liris quietâ
Mordet aquâ, taciturnus amnis.
Premant Calenâ falce, quibus dedit
Fortuna vitem ; dives & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce,
Dîs carus ipsis ; quippe ter & quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impunè. Me paſcunt olivæ,
Me cichorea leveſque malvæ.
Frui paratis & valido mihi,
Latoë, dones, at (precor) integra
Cum mente ; nec turpem ſenectam
Degere, nec citharâ carentem.

CARMEN XXXII.

AD LYRAM.

Ne desiſtat canere.

POSCIMUS, si quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Lesbio primùm modulate civi;
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religârat udo
Littore navim,
Liberum, & Muſas, Veneremque, & illi
Semper hærentem Puerum canebat,
Et Lycum, nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O! decus Phœbi, & dapibus ſupremi
Grata Teſtudo Jovis, ô! laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Rite vocanti.

CARMEN

CARMEN XXXIII.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Ne doleat sibi rivalem juniorem a Glycera anteponi.

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsâ præniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed priùs Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quàm turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipſum me melior quum peteret Venus,
Gratâ detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros sinus.

CARMEN XXXIV.

Epicuri doctrinam ejurat.

PARCUS Deorum cultor & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos : namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum :
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inviſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. Valet ima ſummis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obſcura promens : hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hîc poſuiſſe gaudet.

CARMEN XXXV.

AD FORTUNAM.

Orat Fortunam ut ſervet Cæſarem in Britannos ire meditantem.

O DIVA, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicitâ prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicumque Bithynâ lacessit
Carpathium pelagus carinâ.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva Necessitas,
Clavos trabales, & cuneos manu
Geſtans ahenâ; nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.

Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcumque mutatâ potentes
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus, Oceanoque Rubro.
Eheu! cicatricum & ſceleris pudet,
Fratrumque! Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manus juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô! utinam novâ
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

CARMEN XXXVI.

AD PLOTIUM NUMIDAM.

Plotio Numidæ fauſtum ex Hiſpania reditum gratulatur.

Et thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ Deos :
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quàm dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque simul togæ.
Creſſâ ne careat pulchra dies notâ ;
Neu promptæ modus amphoræ :
Neu morem in Saliûm ſit requies pedum ;
Neu multi Damalis meri
Baſſum Threïciâ vincat amyſtide :
Neu desint epulis roſæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos ; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Laſcivis ederis ambitioſior.

CARMEN XXXVII.

AD SODALES.

Sodales ſuos ad lætitiam hortatur ob Actiacam Auguſti victoriam.

NUNC eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum; quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus;
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Hæmoniæ) daret ut catenis

Fatale monſtrum : quæ generosiùs
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe citâ reparavit oras.
Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior :
Sævis Liburnis ſcilicet invidens,
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

CARMEN XXXVIII.

AD MINISTRUM.

Non eſſe opus ſibi magno apparatu.

PERSICOS odi, puer, apparatus :
Diſplicent nexæ philyrâ coronæ :
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo : neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

Finis primi Libri Lyricorum.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER II.

CARMEN I.

AD ASINIUM POLLIONEM.

Eum monet, ut ſuas de bellis civilibus Tragœdias tantiſper intermittat, dum res civiles ordinârit.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Belliqne cauſas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, graveſque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ,
Tractas, & incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.
Paulùm ſeveræ Muſa tragœdiæ
Deſit theatris: mox, ubi publicas

Res ordinâris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Inſigne mœſtis præſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, curiæ;
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures; jam litui ſtrepunt;
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces,
Non indecoro pulvere ſordidos;
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quiſquis amicior
Afris, inultâ ceſſerat impotens
Tellure; victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia prœlia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis Muſa procax jocis
Ceæ retractes munera næniæ,
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore plectro.

CARMEN II.

AD SALLUSTIUM CRISPUM.

Eum, qui bene utatur divitiis, ſolum divitem; qui cupiditatibus imperet, ſolum beatum eſſe.

NULLUS argento color eſt, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, nisi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pennâ metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens sibi dirus hydrops;
Nec sitim pellit, nisi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus, regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

CARMEN III.

AD QUINTUM DELLIUM.

Vitæ felicitatem in mentis æquabilitate, & honeſtis voluptatibus, eſſe poſitam.

ÆQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem, non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli;
Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum beâris
Interiore notâ Falerni;
Quà pinus ingens, albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, & unguenta, & nimiùm breves
Flores amœnæ ferre jube roſæ;
Dum res, & ætas, & Sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villâque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; & exſtructis in altum
Divitiis potietur heres.
Diveſne, priſco natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eódem cogimur: omnium
Verſatur urnâ ſeriùs, ociùs
Sors exitura, & nos in æternum
Exsilium impoſitura cymbæ.

CARMEN IV.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Quod ancillam amet, non eſſe cur eum pudeat: multis enim magnis viris idem uſu veniſſe.

NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: priùs inſolentem
Serva Briſeis niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine raptâ;

Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore, & ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes.
Regium certè genus, & Penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam; neque sic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudendâ.
Brachia, & vultum, tereteſque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere luſtrum.

CARMEN V.

Revocandam eſſe mentem a cupiditate virginis immaturæ.

NONDUM ſubactâ ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem

Solantis æſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur (currit enim ferox
Ætas, & illi, quos tibi dempſerit,
Apponet annos) jam protervâ
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiuſve Gyges;
Quem si puellarum inſereres choro,
Mirè ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

CARMEN VI.

AD SEPTIMIUM.

Invitat illum Horatius ad vitam ſecum ruri degendam.

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, &
Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Æſtuat unda:

Tibur argeo poſitum colono
Sit meæ ſedes utinam ſenectæ !
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæque !
Unde si parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet ; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro :
Ver ubi longum, tepidaſque præbet
Jupiter brumas ; & amicus Aulon
Fertili Baccho minimùm Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces : ibi tu calentem
Debitâ ſparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

CARMEN VII.

AD POMPEIUM VARUM.

Huic reditum e militia gratulatur.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis, Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime ſodalium ?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos & celerem fugam
Sensi, relictâ non bene parmulâ,
Quum fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre :
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit æſtuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem ;
Longâque feſſum militiâ latus
Depone ſub lauru mea ; nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Obliviosſo levia Maſſico
Ciboria exple ; funde capacibus

Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego ſaniùs
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

CARMEN VIII.

IN BARINEN.

Non eſſe cur ei juranti credatur; formoſarum enim perjuria a Diis non vindicari.

ULLA si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuiſſet umquam:
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui,
Crederem: ſed tu simul obligâſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidâque Divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa; rident
Simplices Nymphæ, ferus & Cupido,

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruentâ.
Adde quòd pubes tibi creſcit omnis :
Servitus creſcit nova ; nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

CARMEN IX.

AD VALGIUM.

Amicum mœrentem de filii morte conſolatur.

NON ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Uſque ; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes ; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum ; nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos ; nec impubem parentes
Troilon , aut Phrygiæ ſorores
Flevere ſemper. Deſine mollium
Tandem querelarum ; & potiùs nova
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris , & rigidum Niphaten ,
Medumque flumen gentibus additum
Victis , minores volvere vortices ;
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

CARMEN X.

AD LICINIUM.

Servandam eſſe mediocritatem , & animi in utraque fortuna æquabilitatem.

Rectius vives , Licini , neque altum
Semper urgendo , neque , dum procellas
Cautus horreſcis , nimiùm premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit , tutus caret obſoleti
Sordibus tecti , caret invidendâ
Sobrius aulâ.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus ; & celſæ graviore caſu

Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus: informes hyemes reducit
Jupiter, idem
Summovet. Non, ſi malè nunc, & olim
Sic erit: quondam citharâ tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimiùm ſecundo
Turgida vela.

CARMEN XI.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

Omiſſis curis, jucundè vivendum eſſe.

QUID bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adriâ
Diviſus objecto, remittas
Quærere; nec trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. Fugit retro
Levis juventas, & decor, aridâ
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.

Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis ; neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas ?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temerè, & roſâ
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriâque nardo
Potamus uncti ? Diſſipat Euius
Curas edaces. Quis puer ociùs
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lymphâ ?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden ? eburna dic age cum lyra
Maturet, incomptam Lacænæ
More comam religata nodo.

CARMEN XII.

AD MÆCENATEM.

Se Licymniæ addictum non poſſe ad graviora argumenta aſſurgere.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis :

Nec ſævos Lapithas, & nimium mero
Hylæum, domitoſque Herculeâ manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. Tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis prœlia Cæſaris
Mæcenas meliùs; ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulces dominæ Muſa Licymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniæ,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem; aut facili ſævitiâ negat,
Quæ poſcente magìs gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

CARMEN XIII.

Diræ in arborem, cujus caſu in agro Sabino pene fuerat oppreſſus.

Ille & nefaſto te poſuit die,
Quicumque primùm, & ſacrilegâ manu
  Produxit, arbos, in nepotum
    Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe cervicem, & penetralia
  Sparsiſſe nocturno cruore
    Hoſpitis. Ille venena Colchica,
Et quidquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui ſtatuit meo
  Te triſte lignum, te caducum
    In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, numquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. Navita Boſporum
  Pœnus perhorreſcit, neque ultrà
    Cæca timet aliunde fata:
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, & Italum
  Robur: ſed improviſa lethi
    Vis rapuit, rapietque gentes.
Quàm pene furvæ regna Proſerpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum!

Sedeſque deſcriptas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus :
Et te ſonantem pleniùs aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere ; ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum ? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues ?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono ;
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

CARMEN XIV.

AD POSTHUMUM.

Brevitas vitæ, mortis necessitas.

EHEU ! fugaces, Poſthume, Poſthume,
Labuntur anni ; nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti :

Non si tricenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymâbilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen, Tityonque triſti
Compeſcit undâ, ſcilicet omnibus,
Quicumque terræ munere veſcimur,
Enavigandâ : sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ :
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danaï genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet heres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus; & mero
Tinget pavimentum ſuperbum,
Pontificum potiore cœnis.

CARMEN XV.

In inſanum ætatis ſuæ luxum circa ædificia.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent : undique latiùs
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu, platanuſque cælebs
Evincet ulmos ; tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Præſcriptum, & intonsi Catonis
Auſpiciis, veterumque normâ.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum : nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton.
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare ſaxo.

CARMEN XVI.

AD GROSPHUM.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus; eam autem coërcendis cupiditatibus comparari.

OTIUM Divos rogat in patenti
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetrâ decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpurâ venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum;
Nec leves ſomnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exſul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naves
Cura, nec turmas equitum relinquit,

Ocior cervis, & agente nimbos
Ocior Euro.
Lætus in præſens animus, quod ultrà eſt
Oderit curare; & amara læto
Temperet riſu: nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit ſenectus;
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parva rura, &
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

CARMEN XVII.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

Negat ſe ei ſuperſtitem fore.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec Dîs amicum eſt, nec mihi, te priùs
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.

Ah ! te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æquè, nec ſuperſtes
Integer ? Ille dies utramque
Ducet ruinam : non ego perfidum
Dixi ſacramentum : ibimus, ibimus,
Utcumque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec, si reſurgat centimanus Gyges,
Divellet umquam : sic potenti
Juſtitiæ placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus undæ ;
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas, quum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum :
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, nisi Faunus ictum
Dextrâ levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. Reddere victimas,
Ædemque votivam memento :
Nos humilem feriemus agnam.

CARMEN XVIII.

Romanorum luxum & avaritiam inſectatur.

NON ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultimâ reciſas
Africâ; neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras Clientæ:
At fides & ingenî
Benigna vena eſt, pauperemque dives
Me petit. Nihil ſuprà
Deos laceſſo; nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire Lunæ:
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus; & ſepulcri
Immemor ſtruis domos:
Mariſque Baiis obſtrepentis urges
Summovere littora,
Parum locuples continente ripâ.
Quid, quòd uſque proximos
Revellis agri terminos, & ultra

Limites clientium
Salis avarus ? Pellitur paternos
In ſinu ferens Deos
Et uxor, & vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinatâ
Aula divitem manet
Herum. Quid ultrà tendis ? Æqua telſus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris : nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet : hic levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non vocatus audit.

CARMEN XIX.

DITHYRAMBUS.

Bacchi laudes, ejus numine plenus, canit.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite poſteri)
Nymphaſque diſcentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Euoe ! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidùm

Lætatur. Euoe ! parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo !
Fas pervicaces eſt mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella.
Fas & beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruinâ,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare Barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Biſtonidum sine fraude crines.
Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhœtum retorsiſti leonis
Unguibus, horribilique malâ:
Quamquam choreis aptior, & jocis,
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris; ſed idem
Pacis eras, mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

CARMEN XX.

AD MÆCENATEM.

Æternam ſibi ex ſuis carminibus famam pollicetur.

NON uſitatâ, nec tenui ferar
Pennâ biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longiùs; invidiâque major
Urbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygiâ cohibebor undâ.
Jam jam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Superna; naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumæ.
Jam Dædaleo notior Icaro
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteſque Gætulas canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, &, qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis, Dacus, & ultimi
Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

Finis ſecundi Libri Lyricorum.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER III.

CARMEN I.

Non opibus, non honoribus, ſed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODI profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis : carmina non priùs
Audita Muſarum ſacerdos
Virginibus, pueriſque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt ut viro vir latiùs ordinet
Arbuſta ſulcis ; hic generoſior
Deſcendat in Campum petitor ;
Moribus hic meliorque famâ

Contendat ; illi turba clientium
Sit major. Æquâ lege Neceſſitas
Sortitur inſignes , & imos :
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet , non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem ,
Non avium , citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit , umbroſamque ripam ,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt , neque
Tumultuoſum ſollicitat mare ,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus , aut orientis Hœdi :
Non verberatæ grandine vineæ ,
Fundusque mendax , arbore nunc aquas
Culpante , nunc torrentia agros
Sidera , nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt ,
Jactis in altum molibus : huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis , dominuſque terræ
Faſtidioſus ; ſed Timor , & Minæ
Scandunt eódem quò dominus ; neque
Decedit æratâ triremi , &
Poſt equitem ſedet atra Cura.
Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis ,
Nec purpurarum ſidere clarior

Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque coſtum;
Cur invidendis poſtibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabinâ
Divitias operosiores?

CARMEN II.

AD AMICOS.

Bellicam fortitudinem, probitatem, & arcani fidem commendat.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militiâ puer
Condiſcat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſtâ;
Vitamque ſub dio & trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo
Suſpiret: Eheu! ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes!
Dulce & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ;
Cœtuſque vulgares, & udam
Spernit humum fugiente pennâ.
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces. Vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgârit arcanæ, ſub îſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum. Sæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum:
Rarò antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede Pœna claudo.

CARMEN III.

Auguſtum, ne ſedem Imperii Trojam transferat, clàm dehortatur.

JUSTUM & tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolidà; neque Auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus.

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas;
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elöquutâ consiliantibus
Junone Divis. Ilion, Ilion
Fatalis inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit Deos
Mercede pactâ Laomedon, mihi
Caſtæque damnatum Minervæ
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes, nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. Protinus & graves
Iras, & inviſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo: illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.

Dum longus inter ſæviat Ilion
Romamque pontus, qualibet exſules
In parte regnanto beati.
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ, ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras, quà medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva Nilus;
Aurum irrepertum, & sic meliùs situm
Quum terra celat, ſpernere fortior,
Quàm cogere humanos in uſus
Omne ſacrum rapiente dextrâ.
Quicumque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens
Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluviique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico; ne nimiùm pii,
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, & ſorore.
Ter si reſurgat murus aheneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis

Excifus Argivis ; ter uxor
Capta virum puerofque ploret.
Non hæc jocofæ conveniunt lyræ.
Quò Muſa tendis ? desine pervicax
Referre ſermones Deorum, &
Magna modis tenuare parvis.

CARMEN IV.

AD CALLIOPEN.

Iis, qui in Deorum tutela ſunt, bene omnia cedere.

DESCENDE cœlo, & dic age tibiâ
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acutâ,
Seu fidibus citharâve Phœbi.
Auditis ? An me ludit amabilis
Inſania ? Audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ ſubeunt, & auræ.
Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque ſomno,
Fronde novâ puerum palumbes
Texere ; mirum quod foret omnibus,
Quicumque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltuſque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti ;

Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & urſis; ut premerer ſacrâ
Lauroque, collatâque myrto,
Non ſine Dîs animoſus infans.
Veſter, Camœnæ, veſter in arduos
Tollor Sabinos, ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Veſtris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non exſtinxit arbos,
Nec Siculâ Palinurus undâ.
Utcumque mecum vos eritis, libens
Inſanientem navita Boſporum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum:
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Schyticum inviolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militiâ ſimul
Feſſas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. Scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam,
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & urbes, regnaque triſtia;

Divoſque, mortaleſque turmas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœtus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? Hinc avidus ſtetit
Vulcanus, hinc matrona Juno, &
Numquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lavit
Crines ſolutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque ſylvam
Delius & Patareus Apollo.
Vis conſilî expers mole ruit ſuâ:
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus: îdem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virgineâ domitus ſagittâ.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis,
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum; nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam:

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos : amatorem trecentæ
Pirithoüm cohibent catenæ.

CARMEN V.

Auguſtum laudat, quòd armorum ſuorum metu Britannos, maximè verò Parthos, ſubegiſſet. Reguli ſapientia.

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare : præſens Divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Mileſne Crassi conjuge barbarâ
Turpis maritus vixit ? & hoſtium
(Prô Curia inverſique mores !)
Conſenuit ſocerorum in armis
Sub rege Medo Marſus, & Appulus,
Anciliorum, & nominis, & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Jove & urbe Roma ?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum ;
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis

Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)
Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, & arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;
Nec vera virtus, quum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem.
Hic unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. O pudor!
O magna Carthago, probrosis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
Ab ſe removiſſe, & virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum:
Donec labantes consilio Patres
Firmaret auctor numquam aliàs dato;
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exſul.

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum pejor avis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

CARMEN VII.

AD ASTERIEN.

Solatur eam de mariti abſentia ſollicitam, & , ut in ejus fide perſeveret, hortatur.

QUID fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
Thynâ merce beatum,
Conſtanti juvenem fide
Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atqui ſollicitæ nuntius hoſpitæ,
Suſpirare Chloën, & miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens;

Et peccare docentes
 Fallax hiſtorias movet,
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
 Ne vicinus Enipeus
 Plus juſto placeat, cave:
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æquè conſpicitur gramine Martio;
 Nec quiſquam citus æquè
 Tuſco denatat alveo.
Primâ nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ;
 Et te ſæpe vocanti
 Duram, difficilis mane.

CARMEN VIII.

AD MÆCENATEM.

Invitat Mæcenatem ad feſtum domeſticum genialiter celebrandum.

MARTIIS cælebs quid agam calendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
 Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ.
Voveram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè funeratus
 Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici
Soſpitis centum; & vigiles lucernas
Profer in lucem: procul omnis eſto
Clamor & ira.

Mitte civiles ſuper Urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus sibi luctuosis
Diſſidet armis.

Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſerâ domitus catenâ:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens, ne quà populus laboret,
Parce privatus nimiùm cavere; &
Dona præſentis rape lætus horæ, ac
Linque ſevera.

CARMEN IX.

DIALOGUS

HORATII ET LYDIÆ.

HORATIUS.

DONEC gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Perſarum vigui rege beatior.

LYDIA.

Donec non aliâ magis
Arsiſti, neque erat Lydia poſt Chloën,
Multi Lydia nominis
Romanâ vigui clarior Iliâ.

HORATIUS.

Me nunc Threſſa Chloë regit,
Dulces docta modos, & citharæ ſciens;
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.

LYDIA.

Me torret face mutuâ
Thurini Calaïs filius Ornithi;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.

HORATIUS.

Quid, ſi priſca redit Venus,
Diductoſque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectæque patet janua Lydiæ?

LYDIA.

Quamquam ſidere pulchrior
Ille eſt, tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adriâ,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

CARMEN X.

AD LYCEN.

Ut poſitâ duritie, aliquâ ipſius miſericordiâ capiatur.

EXTREMUM Tanaïm ſi biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen aſperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulchra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam,
Ne currente retro funis eat rotâ.

Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O ! quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus violâ pallor amantium,
Nec vir Pieriâ pellice ſaucius
Curvat, ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigidâ mollior æſculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit liminis, aut aquæ
Cœleſtis patiens latus.

CARMEN XI.

AD MERCURIUM.

Ut cantus ſibi dictet, quibus Lyde flecti poſſit.

MERCURI (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Teſtudo, reſonare ſeptem
Callida nervis,
Nec loquax olim, neque grata ; nunc &
Divitum menſis & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exſultim, metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Tu potes tigres, comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſque vultu
Riſit invito: ſtetit urna paulùm
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo;
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
Impiæ (nam quid potuere majus?)
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum,
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur: ſocerum & ſceleſtas
Falle ſorores:
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis

Mollior nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſævis oneret catenis,
Quòd viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quò te rapiunt & auræ,
Dum favet nox & Venus: i ſecundo
Omine, & noſtri memorem ſepulcro
ſcalpe querelam.

CARMEN XII.

AD NEOBULEN.

Eam, Hebri adoleſcentis amore captam, inertiæ ſe ac desidiæ dediſſe.

Miſerarum eſt neque amori dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere, aut exanimari, metuentes
Patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales, tibi telas,
Operoſæque Minervæ ſtudium aufert, Neobule,
Liparæi nitor Hebri;
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
Eques ipſo melior Bellerophonte, neque pugno,
Neque ſegni pede victus:
Catus idem per apertum fugientes agitato
Grege cervos jaculari, & celer alto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

CARMEN XIII.

AD FONTEM BANDUSIAM.

Fonti ſacrificium, & ab versibus ſuis celebritatem, ſpondet.

O FONS Bandusiæ, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hœdo,
Cui frons turgida cornibus
Primis & Venerem, & prœlia deſtinat,
Fruſtra : nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Neſcit tangere : tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

CARMEN XIV.

Auguſti reditum ex Hiſpania celebrat.

HERCULIS ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum,
Cæſar Hiſpana repetit Penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat, juſtis operata Divis;
Et ſoror clari ducis, & decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres juvenumque nuper
Soſpitum. Vos, ô pueri, & puellæ
Jam virum expertæ, malè ominatis
Parcite verbis.
Hic dies verè mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si quà potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutæ properet Neæræ,
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albeſcens animos capillus
Litium & rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ
Conſule Planco.

CARMEN XV.

AD CHLORIM.

Ut, ſaltem vetula, nequitiæ ac libidini modum ſtatuat.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
Famoſiſque laboribus.
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, si quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlori, decet: filia rectiùs
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſcivæ similem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent;
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

CARMEN XVI.

AD MÆCENATEM.

Auro vinci omnia : ſe mediocritate ſuâ contentum eſſe.

INCLUSAM Danaën turris ahenea,
Robuſtæque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris ;
Si non Acriſium virginis abditæ
Cuſtodem pavidum Jupiter & Venus
Riſiſſent : Fore enim tutum iter, & patens
Converſo in pretium Deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio : diffidit urbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus : munera navium
Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui
Latè conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
A Dîs plura feret. Nil cupientium

Nudus caſtra peto, & transfuga divitum
Partes linquere geſtio;
Contemptæ dominus ſplendidior rei,
Quàm si, quidquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſylvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrygonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nèc pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis;
Importuna tamen pauperies abeſt,
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto meliùs parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quàm si Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. Multa petentibus
Deſunt multa: bene eſt cui Deus obtulit
Parcâ, quod ſatis eſt, manu.

CARMEN XVII.

AD ÆLIUM LAMIAM.

Hortatur ad diem craſtinum, qui ater & nubilus fore videbatur, hilarè transigendum.

ÆLI, vetuſto nobilis ab Lamo
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos)
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuiſſe Lirin
Latè tyrannus : cras foliis nemus
Multis, & algâ littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur
Annoſa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum : cras genium mero
Curabis, & porco bimeſtri
Cum famulis operum ſolutis.

CARMEN XVIII.

AD FAUNUM

HYMNUS.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis;
Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboſo pecus omne campo,
Quum tibi Nonæ redeunt Decembres;
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos;
Spargit agreſtes tibi ſylva frondes;
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

CARMEN XIX.

AD TELEPHUM.

Narratorem intempeſtivum ad convivii feſtivitatem revocat.

QUANTUM diſtet ab Inacho
Codrus, pro patriâ non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, & quotâ
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunæ properè novæ,
Da Noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ. Tribus aut novem
Miſcentor cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet ſupra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
Inſanire juvat: cur Berecynthiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi: ſparge roſas: audiat invidus

Dementem ſtrepitum Lycus,
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſâ te nitidum comâ,
Puro te similem, Telephe, Veſpero,
Tempeſtiva petit Chloë;
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

CARMEN XX.

AD PYRRHUM.

Monet quanto periculo Nearchum juvenem amanti puellæ eripere conetur.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos leænæ?
Dura pòſt paulò fugies inaudax
Prœlia raptor;
Quum per obſtantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos;
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

CARMEN XXI.

AD AMPHORAM.

Monet ut in Meſſallæ Corvini gratiam vinum promat generoſum.

O NATA mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem, pia Teſta, ſomnum;
Quocumque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die,
Deſcende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum jocoſo
Consilium retegis Lyæo.
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque, & addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.

Te Liber, &, si læta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiæ,
  Vivæque producent lucernæ,
    Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

CARMEN XXII.

AD DIANAM.

Ei conſecrat pinum villæ ſuæ propinquam.

MONTIUM cuſtos nemorumque, virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
    Diva triformis:
Imminens villæ tua pinus eſto,
Quam per exactos ego lætus annos
Verris, obliquum meditantis ictum,
    Sanguine donem.

CARMEN XXIII.

AD PHIDILEN.

Deos non tam ſumptuoſis, quàm puris muneribus conciliari.

Cœlo ſupinas si tuleris manus
Naſcente Lunâ, ruſtica Phidile;
Si thure placâris & hornâ
Fruge Lares, avidâque porcâ;
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter & ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, pontificum ſecures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non ſumptuoſâ blandior hoſtiâ,
Mollibit averſos Penates
Farre pio, & ſaliente micâ.

CARMEN XXIV.

IN AVAROS.

Seculi ſui vitia inſectatur, & eorum remedium proponit.

INTACTIS opulentior
Theſauris Arabum, & divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum;
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Neceſsitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres meliùs Scythæ,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Getæ,
Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annuâ,
Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna parentium
Virtus, & metuens alterius viri

Certo fœdere caſtitas :
Et peccare neſas, aut pretium eſt mori.
O ! quiſquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere civicam,
Si quæret Pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam,
Clarus pòſt genitis : quatenus, heu neſas !
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur ?
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt ? si neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives
Mercatorem abigunt ? Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ.
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat, & turba faventium ;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. Scelerum si bene pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa, & teneræ nimis

Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. Neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetitâ legibus aleâ:
Quum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem;
Indignoque pecuniam
Heredi properet. Scilicet improbæ
Creſcunt divitiæ: tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

CARMEN XXV.

DITHYRAMBUS.

Octaviani laudes, Baccho auſpice, exſequi meditatur.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos agor in ſpecus
Velox mente novâ? quibus
Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inſerere, & concilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non ſecus in jugis
Exſomnis ſtupet Euias
Hebrum proſpiciens, & nive candidam

Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. Ut mihi devio
Rupes, & vacuum nemus
Mirari libet! O! Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

CARMEN XXVI.

AD VENEREM.

Se, jam ſenem factum, amatoria arma Veneri dicare.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. Hîc, hîc ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppoſitis foribus minaces.
O! quæ beatam, Diva, tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithoniâ nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel arrogantem.

CARMEN XXVII.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

Abeuntem ſecundis votis proſequutus, navigationis pericula, ac maximè Europæ exemplum ipsi proponit.

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes :
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum similis ſagittæ
Terruit mannos. Ego cui timebo
Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicumque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas ;
Teque nec lævus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion ? Ego quid sit ater
Adriæ novi sinus & quid albus
Peccet Iapyx.

Hoſtium

Hoſtium uxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis Auſtri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Sic & Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus, & ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, &
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra præter
Vidit & undas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater, ô relictum
Filiæ nomen, pietaſque! dixit
Victa furore.
Unde? quò veni? Levis una mors eſt
Virginum culpæ. Vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios Penates:
Impudens Orcum moror. O! Deorum

Si quis hæc audis, utinam inter errem
 Nuda leones!
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
 Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zonâ bene te ſequutâ
 Lædere collum.
Sive te rupes, & acuta letho
Saxa delectant, age te procellæ
Crede veloci; nisi herile mavis
 Carpere penſum
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
 Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis: Abſtineto,
Dixit, irarum, calidæquæ rixæ,
Quum tibi inviſus laceranda reddet
 Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis.
Mitte singultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
 Nomina ducet.

CARMEN XXVIII.

AD LYDEN.

Ad transigenda hilariter Neptunalia in ejus domum ſe invitat.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam ? Prome reconditum ;
Lyde ſtrenua Cæcubum ;
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis , ac veluti ſtet volucris dies ,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum , & virides Nereïdum comas :
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam , & celeris ſpicula Cynthiæ :
Summo carmine , quæ Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas , & Paphon
Junctis visit oloribus.
Dicetur meritâ Nox quoque næniâ.

CARMEN XXIX.

AD MÆCENATEM.

Invitat ad frugalem cœnam; &, ut anxias de rebus futuris curas omittat, ſapienter admonet.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non antè verſo lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eſt. Eripe te moræ;
Ne ſemper udum Tibur, & Æſulæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum, & opes, ſtrepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices;
Mundæque parvo ſub Lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & oſtro,
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem: jam Procyon furit,
Et ſtella veſani Leonis,
Sole dies referente ſiccos.

Jam paſtor umbras cum grege languido,
Rivumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas; & Urbi ſollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaïſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſâ nocte premit Deus;
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeſt memento
Componere æquus: cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos;
Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non sine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ,
Quum fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens ſui,
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, Vixi. Cras vel atrâ
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcumque retro eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,

Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.
Non eſt meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, & votis paciſci,
Ne Cypriæ Syriæque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio ſcaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, geminuſque Pollux.

CARMEN XXX.

Famæ perennitatem sibi ab ſuis versibus pollicetur.

EXEGI monumentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam. Uſque ego poſterâ
Creſcam laude recens, dum Capitolium

Scandet cum tacita virgine Pontifex.
Dicar, quà violens obſtrepit Aufidus,
Et quà pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quæsitam meritis; & mihi Delphicâ
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Finis tertii libri Lyricorum.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER IV.

CARMEN I.
AD VENEREM.

Se jam eâ ætate eſſe, ut a rebus Venereis alieno animo eſſe debeat.

INTERMISSA Venus diu,
Rurſus bella moves. Parce precor, precor:
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. Deſine dulcium
Mater ſæva Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
Tempeſtiviùs in domo
Paulli, purpureis ales oloribus,

Comeſſabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Latè signa feret militiæ tuæ.
Et quandoque potentior
Largi muneribus riſerit æmuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream, ſub trabe Cypria.
Illic plurima naribus
Duces thura; lyrâque & Berecynthiâ
Delectabere tibiâ,
Miſtis carminibus non sine fiſtula,
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saliûm ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu! Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis ego ſomniis
Jam captum teneo, jam volucrem ſequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

CARMEN II.

AD JULUM ANTONIUM.

Invitatus Horatius ad Auguſti victorias carmine Pindarico celebrandas, ita ſe excuſat, ut id ipſum maximè præſtet, quod videtur detrectare.

PINDARUM quiſquis ſtudet æmulari,
Jule, ceratis ope Dædaleâ
Nititur pennis, vitreo daturus
        Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
        Pindarus ore,
Laureâ donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
        Lege ſolutis:
Seu Deos, Regeſve canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere juſtâ
Morte Centauri; cecidit tremendæ
        Flamma Chimæræ:
Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœleſtes, pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore ſignis
        Munere donat:

Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat, & vires, animumque, moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
    Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus; ego apis Matinæ
    More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
    Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per Sacrum clivum, meritâ decorus
    Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus, meliuſve terris
Fata donavere, bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
    Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, & Urbis
Publicum ludum ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
    Litibus orbum.
Tum meæ, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars; & O! ſol
Pulcher, ô! laudande, canam recepto
    Cæſare felix.
Tuque dum procedis, Io Triumphe,
Non ſemel dicemus, Io Triumphe,

Civitas omnis ; dabimuſque Divis
        Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener ſolvet vitulus relictâ
Matre, qui largis juveneſcit herbis
        In mea vota :
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Quà notam duxit niveus videri,
        Cetera fulvus.

CARMEN III.

AD MELPOMENEN.

Acceptum illi reſert quòd aliquem inter Poëtas numerum & locum obtineat.

QUEM tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
    Illum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem ; non equus impiger
    Curru ducet Achaïco
Victorem ; neque res bellica Deliis
    Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
    Oſtendet Capitolio :
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,

Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros ;
Et jam dente minùs mordeor invido.
O ! teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas :
O ! mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, si libeat, ſonum :
Totum muneris hoc tui eſt,
Quòd monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ :
Quòd ſpiro, & placeo, si placeo, tuum eſt.

CARMEN IV.

Claudii Druſi Neronis de Vindelicis victoriam celebrat.

QUALEM miniſtrum fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo,
Olim juventas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium ;
Vernique, jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus

Venti paventem ; mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus ;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ :
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulſum leonem,
Dente novo peritura vidit :
Vidêre Rhætis bella ſub Alpibus
Druſum gerentem Vindelici ; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazoniâ ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli ;
Nec ſcire fas eſt omnia : ſed diu
Latèque victrices catervæ,
Conſiliis juvenis revictæ
Senſere quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus & bonis :
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus ; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant :
Utcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal

Devictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus almâ risit adoreâ:
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos;
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum præda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
Jactata Tuſcis æquoribus, ſacra,
Natoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad urbes,
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſummiſere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Prœlia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuntios
Mittam ſuperbos. Occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
Nil Claudiæ non efficient manus,
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

CARMEN V.

AD AUGUSTUM.

Ut reditum in Urbem maturet.

Divis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimiùm diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et ſoles meliùs nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longiùs annuo
Dulci diſtinet a domo,
Votis, ominibuſque, & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet;

Sic desideriis icta fidelibus
  Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat ;
Nutrit rura Ceres , almaque Fauſtitas ;
Pacatum volitant per mare navitæ ;
  Culpari metuit Fides.
Nullis polluitur caſta domus ſtupris ,
Mos , & lex maculoſum edomuit neſas :
Laudantur simili prole puerperæ :
  Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ?
Quis , Germania quos horrida parturit
Fœtus , incolumi Cæſare ? quis feræ
  Bellum curet Iberiæ ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis ,
Et vitem viduas ducit ad arbores :
Hinc ad vina redit lætus , & alteris
  Te mensis adhibet Deum.
Te multâ prece , te proſequitur mero
Defuſo pateris ; & Laribus tuum
Miſcet numen , uti Græcia Caſtoris ,
  Et magni memor Herculis.
Longas ô ! utinam , dux bone , ferias
Præſtes Heſperiæ ! dicimus integro
Sicci manè die : dicimus uvidi ,
  Quum ſol Oceano ſubeſt.

CARMEN VI.

Apollinis & Dianæ laudes hæc Ode canit, quæ videtur carmini ſeculari præiviſſe.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor
Senſit, & Trojæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Ceteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret, tremendâ
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit latè, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palàm captis gravis, heu! nefas, heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo;
Ni tuis victus, Veneriſque gratæ
Vocibus Divûm pater annuiſſet

Rebus Æneæ potiore ductos
        Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
        Levis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
        Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis arcu,
Lesbium ſervate pedem, meique
        Pollicis ictum:
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face Noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
        Volvere menſes.
Nupta jam dices, ego Dîs amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
        Vatis Horatî.

CARMEN VII.

AD TORQUATUM.

Illum, propoſitâ mortis neceſſitate, ad hilariter jucundèque vivendum invitat.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribuſque comæ.
Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis, geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris; ver proterit æſtas
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit; & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ:
Nos ubi decidimus
Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus,
Pulvis & umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Dî ſuperi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.
Quum ſemel occideris, & de te ſplendida Minos

Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas:
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

CARMEN VIII.

AD MARCIUM CENSORINUM.

Quæ vis insit carminibus ad aſſerendam hominibus immortalitatem.

DONAREM pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum; neque tu pessima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus & vita redit bonis

Poſt mortem ducibus : non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ :
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clariùs indicant
Laudes, quàm Calabræ Pierides : neque,
Si chartæ sileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
Mavortiſque puer, si taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli ?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori,
Cœlo Muſa beat : sic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates :
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

CARMEN IX.

AD LOLLIUM.

Ejus nomen ſuis ſe carminibus ab hominum oblivione vindicaturum.

Ne fortè credas interitura, quæ
Longè ſonantem natus ad Aufidum
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cææque, & Alcæi minaces,
Steſichorique graves Camœnæ:
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas: ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comptos arſit adulteri
Crines, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleſque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Stheneluſve ſolus
Dicenda Muſis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves

Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, pueriſque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longâ
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulùm ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Eſt animus tibi
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiiſque rectus;
Vindex avaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ;
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non possidentem multa vocaveris
Rectè beatum: rectiùs occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

CARMEN X.

AD LIGURINUM.

Monet ne formæ ſuæ nimiùm confidat.

O CRUDELIS adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ quum veniet pluma ſuperbiæ ;
Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam,
Dices, heu ! (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puerò fuit ?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ ?

CARMEN XI.

AD PHYLLIDEM.

Invitat eam ad epulas die natali Mæcenatis.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus ; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt hederæ vis
Multa, quâ crines religata fulges :
Ridet argento domus : ara, caſtis

Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.
Cuncta feſtinat manus; huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen nôris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Jure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio, quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuæ ſortis juvenem puella
Dives, & laſciva, tenetque gratâ
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëton avaras
Spes; & exemplum grave præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophonten,
Semper ut te digna ſequare; &, ultrà
Quàm licet ſperare nefas putando,
Diſparem vites. Age, jam meorum
Finis amorum
(Non enim poſthac aliâ calebo
Feminâ) condiſce modos, amandâ
Voce quos reddas. Minuentur atræ
Carmine curæ.

CARMEN XII.

AD VIRGILIUM.

Illum ad cœnam vocat, eâ lege ut ſuam ſecum afferat ſymbolam.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ :
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hybernâ nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domûs
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum eſt ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtulâ ;
Delectantque Deum, cui pecus & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili :
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni : non ego te meis

Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verùm pone moras, & ſtudium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Miſce ſtultitiam consiliis brevem.
Dulce eſt desipere in loco.

CARMEN XIII.

AD LYCEN.

Inſultat ei, quòd jam anus ſiat, & libidine flagrans a juvenibus contemnatur.

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivere, Lyce: ſis anus, & tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque, & bibis impudens;
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſollicitas. Ille virentis, &
Doctæ pſallere Chiæ,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant, & capitis nives.
Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Inclusit volucris dies.

Quò fugit Venus ? heu ! quòve color ? decens
Quò motus ? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies ? ſed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen ;
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non sine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

CARMEN XIV.

AD AUGUSTUM.

Druſi de Vindelicis, ac præſertim Tiberii de Rhætis victorias, Auguſti auſpiciis ac felicitati adſcribit.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguſte, virtutes in ævum
Per titulos, memoreſque faſtos
Æternet ? O ! quà ſol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime Principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,

Quid Marte poſſes : milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas tremendis
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave prœlium
Commiſit, immaneſque Rhætos
Auſpiciis pepulit ſecundis :
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis ;
Indomitas propè qualis undas
Exercet Auſter, Pleïadum choro
Scindente nubes ; impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Quum ſævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris ;
Ut Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu ;
Primoſque & extremos metendo
Stravit humum ſine clade victor :
Te copias, te conſilium, & tuos
Præbente Divos. Nam tibi, quo die
Portus Alexandrea ſupplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,

Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non antè domabilis,
Meduſque & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô! tutela præſens
Italiæ, dominæque Romæ.
Te fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter, te rapidus Tigris,
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis:
Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes Sicambri
Compoſitis venerantur armis.

CARMEN XV.

Auguſto Pacifico.

PHŒBUS volentem prœlia me loqui,
Victas & urbes, increpuit lyrâ,
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. Tua, Cæſar, ætas
Fruges & agris rettulit uberes;
Et signa noſtro reſtituit Jovi
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus; & vacuum duellis
Janum Quirini clausit; & ordinem
Rectum evaganti frena licentiæ

Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & Imperî
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Civilis, aut vis eximet otium:
Non ira, quæ procudit enſes,
Et miſeras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia: non Getæ,
Non Seres, infidive Perſæ,
Non Tanaïm prope flumen orti.
Noſque & profeſtis lucibus, & ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole matroniſque noſtris,
Ritè Deos priùs apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque, & Anchiſen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Finis quarti Libri Lyricorum.

Q. HORATII FLACCI
EPODON
LIBER.

CARMEN I.

AD MÆCENATEM.

Ei ad bellum Actiacum profecturo comitem ſe offert.

IBIS Liburnis inter alta navium,
    Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæſaris periculum
    Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
    Jucunda, si contrà, gravis?
Utrumne jussi perſequemur otium
    Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
    Quâ ferre non molles viros?

Feremus ; & te vel per Alpium juga,
Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel Occidentis uſque ad ultimum ſinum,
Forti ſequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis, ac firmus parum ?
Comes minore ſum futurus in metu,
Qui major abſentes habet :
Ut aſſidens implumibus pullis avis
Serpentium allapſus timet,
Magis relictis ; non, uti ſit auxili
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ :
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea,
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcuis ;
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit : haud paravero
Quod aut avarus, ut Chremes, terrâ premam,
Diſcinctus aut perdam ut nepos.

CARMEN II.

Alſius fœnerator, velut artis ſuæ pertæſus, laudat vitam ruſticam; ſed mox, avaritiâ victus, ad ingenium & priſtinam vivendi rationem redit.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur claſſico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, & ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adultâ vitium propagine
Altas maritat populos;
Inutileſve falce ramos amputans,
Feliciores inſerit;
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges;
Aut preſſa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oves.
Vel quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ,

Quâ muneretur te, Priape, & te, pater
 Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modò ſub antiqua ilice,
 Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
 Queruntur in ſylvis aves;
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
At quum tonantis annus hybernus Jovis
 Imbres niveſque comparat,
Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
 Apros in obſtantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos;
Pavidumve leporem, & advenam laqueo gruem,
 Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviſcitur?
Quòd si pudica mulier in partem juvet
 Domum, atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
 Pernicis uxor Appuli:
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis focum
 Laſſi ſub adventum viri;
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
 Diſtenta ſiccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magiſve rhombus, aut ſcari,

Si quos Eois intonata fluctibus
    Hyems ad hoc vertat mare :
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,
    Non attagen Ionicus
Jucundior, quàm lecta de pinguissimis
    Oliva ramis arborum ;
Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
    Malvæ ſalubres corpori ;
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
    Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat paſtas oves
    Videre properantes domum !
Videre feſſos vomerem inverſum boves
    Collo trahentes languido !
Poſitoſque vernas, ditis examen domûs,
    Circum renidentes Lares !
Hæc ubi loquutus fœnerator Alfius,
    Jam jam futurus ruſticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam ;
    Quærit Kalendis ponere.

CARMEN III.

AD MÆCENATEM.

Allii deteſtatio.

PARENTIS olim si quis impiâ manu
Senile guttur fregerit,
Edat cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia!
Quid hoc veneni ſævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut, Argonautas præter omnes, candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus umquam siderum inſedit vapor
Siticuloſæ Apuliæ;
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æſtuosius.
At, si quid umquam tale concupiveris,
Jocoſe Mæcenas, precor
Manum puella ſuavio opponat tuo,
Extrema & in ſponda cubet.

CARMEN IV.

IN MENAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.

In ejus, ex mutatâ conditione, arrogantiam invehitur.

Lupis & agnis quanta fortitò obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura durâ compede.
Licet ſuperbus ambules pecuniâ,
Fortuna non mutat genus.
Videſne, Sacram metiente te viam
Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio ?
Sectus flagellis hic Triumviralibus
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit ;
Sedilibuſque magnus in primis Eques,
Othone contempto, ſedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Roſtrata duci pondere
Contra latrones, atque ſervilem manum,
Hoc, hoc Tribuno militum ?

CARMEN V.

Pueri in Canidiam veneficam diræ.

At ô Deorum quidquid in Cœlo regis
Terras, & humanum genus !
Quid iſte fert tumultus ? aut quid omnium
Vultus in unum me truces ?
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Jovem,
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua ?
Ut hæc tremente queſtus ore conſtitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora ;
Canidia brevibus implicata viperis
Crines & incomptum caput
Jubet ſepulcris caprificos erutas,
Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ ſanguine
Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolcos atque Iberia
Mittit venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, aſperis,
Echinus, aut Laurens aper.
Abacta nullâ Veia conſcientiâ,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus,
Quò poſſet infoſſus puer
Longo die bis terque mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo;
Quum promineret ore, quantum exſtant aquâ
Suſpenſa mento corpora:
Exſucca uti medulla, & aridum jecur
Amoris eſſet poculum,
Interminato quum ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ.
Non defuiſſe maſculæ libidinis
Ariminenſem Foliam
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quæ sidera excantata voce Theſſalâ,
Lunamque Cœlo deripit.
Hic irreſectum ſæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana quum fiunt ſacra,
Nunc, nunc adeſte; nunc in hoſtiles domos
Iram atque numen vertite.

Formidoloſis dum latent ſylvis feræ,
    Dulci ſopore languidæ,
Senem (quod omnes rideant) adulterum
    Latrent Suburranæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
    Meæ laborârint manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minùs
    Venena Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem,
    Magni Creontis filiam,
Quum palla, tabo munus imbutum, novam
    Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
    Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
    Oblivione pellicum.
Ah! ah! ſolutus ambulat veneficæ
    Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus
    (O multa fleturum caput!)
Ad me recurres; nec vocata mens tua
    Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
    Faſtidienti poculum;
Priúſque Cœlum ſidet inferius mari,
    Tellure porrectâ ſuper,
Quàm non amore sic meo flagres, uti
    Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus
    Lenire verbis impias;

Sed dubius unde rumperet ſilentium,
　Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas nefaſque, non valent
　Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
　Nullâ expiatur victimâ.
Quin, ubi perire juſſus exſpiravero,
　Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
　Quæ vis Deorum eſt Manium:
Et inquietis adsidens præcordiis,
　Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc ſaxis petens
　Contundet obſcœnas anus.
Póſt inſepulta membra different lupi,
　Et Eſquilinæ alites:
Neque hoc parentes, heu! mihi ſuperſtites,
　Effugerit ſpectaculum.

CARMEN VI.

IN CASSIUM SEVERUM.

Maledico minatur ultionem.

QUID immerentes hoſpites vexas, canis
　Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
　Et me remorſurum petis?

Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublatâ nives,
Quæcumque præcedet fera.
Tu quum timendâ voce complêſti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

CARMEN VII.

AD ROMANOS

Bellum civile redintegrantes.

Quo, quò ſceleſti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?
Parumne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
Sacrâ catenatus viâ;
Sed ut, ſecundum vota Parthorum, ſuâ
Urbs hæc periret dexterâ.

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Numquam, niſi in diſpar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent, & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt: acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

CARMEN VIII.

In anum libidinoſam.

ROGARE longo putidam te ſeculo,
Vires quid enervet meas?
Quum ſit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales ubera;
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata; funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.

Quid, quòd libelli Stoici inter ſericos
Jacere pulvillos amant ?
Illitterati num minùs nervi rigent ?
Minúſve languet faſcinum ?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi.

CARMEN IX.

AD MÆCENATEM.

Actiaca victoria primordia celebrat.

Quando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyrâ,
Hac Dorium, illis Barbarum ?
Ut nuper, actus quum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu ! poſteri negabitis)
Emancipatus feminæ,
Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt ;
Interque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum.

Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem ;
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io Triumphe ! tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.
Io Triumphe ! nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem ;
Neque Africanum, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terrâ marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia,
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæſaris rerum juvat
Dulci Lyæo ſolvere.

CARMEN X.

IN MÆVIUM POETAM.

Ipſi naufragium imprecatur.

MALA ſoluta navis exit alite
Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atrâ nocte amicum appareat,
Quà triſtis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graia victorum manus,
Quum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O! quantus inſtat navitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces & averſum ad Jovem,
Ionius udo quum remugiens sinus
Noto carinam ruperit.
Opima quòd si præda curvo littore
Projecta mergos juveris,
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna Tempeſtatibus.

CARMEN XI.

AD PETTIUM.

Se amore captum non poſſe ad verſus faciendos operam & ſtudium conferre.

PETTI, nihil me, ſicut antea, juvat
Scribere verſiculos, amore perculſum gravi;
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris, aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo deſtiti
Inachiâ furere, ſylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui! conviviorum ut pœnitet,
In queis amantem & languor, & ſilentium
Arguit, & latere petitus imo ſpiritus!
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium! querebar applorans tibi,
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero arcana promôrat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordiis
Libera bilis, ut hæc ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia,
Deſinet imparibus certare ſummotus pudor.
Ubi hæc ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum, ferebar incerto pede
Ad non amicos heu! mihi poſtes, & heu!
Limina dura, quibus lumbos & infregi latus.

Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitie, amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Liberà consilia, nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri longam renodantis comam.

CARMEN XII.

In anum fœdam, quæ illius amores ambiebat.

Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris?
Munera quid mihi, quidve tabellas
Mittis nec firmo juveni, nec naris obeſæ?
Namque ſagaciùs unus odoror,
Polypus, an gravis hirſutis cubet hircus in alis,
Quàm canis acer, ubi lateat ſus.
Qui ſudor vietis, & quàm malus undique membris
Creſcit odor! quum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare; neque illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque ſubando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea quum ſævis agitat faſtidia verbis:
Inachiâ langues minùs, ac me:
Inachiam ter nocte potes; mihi ſemper ad unum
Mollis opus. Pereat malè, quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monſtravit inertem;
Quum mihi Cous adeſſet Amyntas,

Cujus in indomito conſtantior inguine nervus,
Quàm nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur ? Tibi nempe ;
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier ſua, quàm te.
O! ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

CARMEN XIII.

AD AMICOS.

Vitæ moleſtias vino, cantu, & amicorum alloquiis eſſe mitigandas.

HORRIDA tempeſtas cœlum contraxit, & imbres
Niveſque deducunt Jovem : nunc mare, nunc ſylüæ
Threïcio Aquilone ſonant : rapiamus, amici,
Occaſionem de die : dumque virent genua,
Et decet, obductâ ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move conſule preſſa meo.
Cetera mitte loqui : Deus hæc fortaſſe benignâ
Reducet in ſedem vice. Nunc & Achæmeniâ
Perfundi nardo juvat, & fide Cylleneâ
Levare duris pectora ſollicitudinibus :
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
Invicte, mortalis Deâ nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina, lubricus & Simoïs ;

Unde tibi reditum certo ſubtemine Parcæ
Rupere; nec Mater domum cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.

CARMEN XIV.

AD MÆCENATEM.

Phrynes amorem obſtare, quominus Iambos promiſſos abſolvat.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſensibus,
Pocula Lethæos ut si ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
Deus, Deus nam me vetat
Inceptos, olim promiſſum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum,
Qui perſæpe cavâ teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer: quòd si non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tuâ: me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

CARMEN XV.

AD NEÆRAM.

Non ſervatam ab ea fidem conqueritur.

Nox erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora sidera,
Quum tu magnorum numen læſura Deorum
In verba jurabas mea;
Arctiùs atque ederâ procera adſtringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O! dolitura meâ multum virtute, Neæra:
Nam si quid in Flacco viri eſt,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem.
Nec ſemel offensi cedet conſtantia formæ,
Si certus intrârit dolor.
At tu quicumque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore & multâ dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat;
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formâque vincas Nirea;

Eheu ! tranſlatos aliò mœrebis amores :
Aſt ego vicissim riſero.

CARMEN XVI.

AD POPULUM ROMANUM.

Phocæorum exemplo, Romam deſerendam eſſe, quam Deorum ira bellis civilibus lacerandam objicit.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas,
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus ;
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Noviſve rebus infidelis Allobrox ;
Nec fera cæruleâ domuit Germania pube,
Parentibuſve abominatus Annibal ;
Impia perdemus devoti ſanguinis ætas,
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus heu ! cineres insiſtet victor, & Urbem
Eques ſonante verberabit ungulâ ;
Quæque carent ventis & ſolibus oſſa Quirini
(Nefas videre) dissipabit inſolens.
Fortè, quod expediat, communiter aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior ſententia (Phocæorum
Velut profugit exſecrata civitas,

Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? Secundâ
 Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: Simul imis ſaxa renârint
 Vadis levata, ne redire ſit nefas;
Neu converſa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
 Novâque monſtra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres ſubsidere cervis,
 Adulteretur & columba milüo;
Credula nec fulvos timeant armenta leones,
 Ametque ſalſa levis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
 Eamus omnis exſecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis & exſpes
 Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
 Petamus arva, divites & inſulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret uſque vinea;
Germinat & numquam fallentis termes olivæ,
 Suamque pulla ficus ornat arborem.
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
 Levis crepante lympha deſilit pede.

Illic injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ;
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,
Nec intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquoſus Eurus arva radat imbribus;
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis;
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Ulyſſeï:
Nulla nocent pecori contagia; nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piæ ſecrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum,
Ære, dehinc ferro duravit ſecula, quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

CARMEN XVII.

Horatius veniam ironicè petit a Canidia ; hæc ſe numquam illi placatam fore reſpondet.

HORATIUS.

JAM jam efficaci do manus ſcientiæ,
Supplex & oro regna per Proſerpinæ,
Per & Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris;
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinârat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam, relictis mœnibus, rex procidit
Heu! pervicacis ad pedes Achilleï.
Setoſa duris exſuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſeï
Volente Circe membra : tunc mens, & ſonus
Relapſus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
Amata nautis multum & inſtitoribus.

Fugit juventas, & verecundus color
Reliquit ora, pelle amicta luridâ.
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium :
Urget diem nox, & dies noctem ; neque eſt
Levare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum vincor ut credam miſer
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsâ dissilire næniâ.
Quid amplius vis ? ô ! mare, ô ! terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Ætna flamma : tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis ? aut quod me manet ſtipendium ?
Effare : juſſas cum fide pœnas luam,
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos ; sive mendaci lyrâ
Voles ſonari. Tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra sidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vicem,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolve me dementiâ,
O ! nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.

Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus;
Tuuſque venter Pactumeius, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Utcumque fortis exſilis puerpera.

CANIDIA.

QUID obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus ſalo.
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſve miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas laboribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum; ſed vetant leges Jovis.
Voles modò altis desilire turribus,
Modò enſe pectus Norico recludere;
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidiosâ triſtis ægrimoniâ.

Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
Ut ipſe noſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus possim meis;
Possim crematos excitare mortuos,
Desiderîque temperare poculum,
Plorem artis in te nullum habentis exitum?

CARMEN SECULARE

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Preces pro Imperii & Imperatoris incolumitate.

CHORUS PUERORUM ET PUELLARUM.

PHŒBE, ſylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô! colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
Tempore ſacro;
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas, puerosque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliuſque & idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Româ
Viſere majus.

CHORUS PUELLARUM.

Ritè maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis:

Diva, producas ſobolem, Patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novæ feraci
Lege marita.

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totieſque gratâ
Nocte frequentes.
Voſque veraces ceciniſſe, Parcæ,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque Tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Jovis auræ.

CHORUS PUERORUM.

Condito mitis placiduſque telo,
Supplices audi pueros, Apollo.

CHORUS PUELLARUM.

Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

UTERQUE CHORUS.

Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares, & urbem
Soſpite curſu:

Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Di probos mores docili juventæ,
Di ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolemque
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſæ Venerisque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terrâque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures;
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Jam Fides, & Pax, & Honor, Pudorque
Priſcus, & neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque, felix
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces Virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem ſentire, Deoſque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi chorus, & Dianæ
Dicere laudes.

Finis Lyricorum.

Q. HORATII FLACCI
SATYRARUM,
SEU SERMONUM.
LIBER I.

SATYRA I.

Omnibus, maximè verò avaris, ſortem ſuam gravem eſſe.

Qui fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illâ
Contentus vivat, laudet diverſa ſequentes?
O! fortunati mercatores, gravis annis

Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contrà mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem
Delaſſare valent Fabium. Ne te morer, audi,
Quò rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator; tu, conſultus modò, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. Eia,
Quid ſtatis? nolint: atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, meritò quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, quum ſibi ſint congeſta cibaria: sicut
Parvula, nam exemplo eſt, magni formica laboris,
Ore trahit quodcumque poteſt, atque addit acervo,

Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur antè
Quæsitis ſapiens: quum te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim defossâ timidum deponere terrâ?
Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nil portârit. Vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille aret? At ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho, & dicas, Magno de flumine mallem,
Quàm ex hoc fonticulo tantumdem ſumere. Eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quantum eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit; quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe, libenter
Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athenis

Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus : Populus me ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Flumina... Quid rides ? mutato nomine, de te
Fabula narratur. Congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.
Neſcis quò valeat nummus ? quem præbeat uſum ?
Panis ematur, olus, vini ſextarius ; adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctеſque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat ? horum
Semper ego optârim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit, habes qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat natis cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius : omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, quum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem ?
An ſi cognatos, nullo Natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos,
Infelix operam perdas ; ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis ?
Denique ſit finis quærendi ; quumque habeas plus,
Pauperiem metuas minùs ; & finire laborem
Incipias, parto quod avebas : nec facias quod

Ummidius quidam (non longa eſt fabula) dives,
Ut metiretur nummos; ita ſordidus, ut ſe
Non umquam ſervo meliùs veſtiret; ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victûs
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta ſecuri
Divisit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Mænius? aut sic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adversis componere. Non ego avarum
Quum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaïm quiddam ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
Se probet, ac potiùs laudet diverſa ſequentes?
Quódque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat;
Ut, quum carceribus miſſos rapit ungula currus,
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit ut raró, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes, verbum non ampliùs addam.

SATYRA II.

Stultos, dum vitia quædam declinant, in contraria incidere.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. Contrà hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingratâ ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis;
Sordidus, atque animi quòd parvì nolit haberi,
Reſpondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat, atque,
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acriùs urget.
Nomina ſectatur, modò ſumptâ veſte virili
Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamet, ſimul atque audivit? At in ſe
Pro quæſtu ſumptum facit hic. Vix credere poſſis,
Quàm ſibi non ſit amicus; ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejùs cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet? Illuc:

Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat; eſt qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis uſque facetus:
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. Sunt qui nolint tetigiſſe, nisi illas,
Quarum ſubſutâ talos tegat inſtita veſte:
Contrà alius nullam nisi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice: Macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis:
Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium, procedere rectè
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.
Hic ſe præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. Jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda!
Libertinarum dico, Salluſtius in quas
Non minùs inſanit, quàm qui mœchatur. At hic si,
Quà res, quà ratio ſuaderet, quáque modeſtè
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe, daret quantum ſatis eſſet; nec sibi damno
Dedecorique foret. Verùm hoc ſe amplectitur uno,

Hoc amat, hoc laudat; Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marſæus amator Originis, ille
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus umquam alienis.
Verùm eſt cum mimis, eſt cum meretricibus, unde
Fama malum gravius, quàm res, trahit. An tibi abund
Perſonam ſatis eſt, non illud quidquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicumque. Quid inte
eſt in matrona, ancilla, pecceſve togata?
Villius in Fauſta, Sullæ gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, pœnas dedit uſque, ſuperque
Quàm ſatis eſt, pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, quum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videnti
Diceret hæc animus: Quid vis tibi? numquid ego a
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtolâ, mea quum conferbuit ira?
Quid reſponderet? Magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis natura ſuæ? Tu si modò rectè
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere, tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? Quare, ne pœniteat te,
Desine matronas ſectarier; unde laboris
Plus haurire mali eſt, quàm ex re decerpere fructûs.
Nec magis huic, inter niveos virideſque lapillos
(Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum eſt femur, aut cr
Rectius; atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quòd mercem sine fucis geſtat: apertè

Quod

Quod venale habet, oſtendit ; nec, si quid honeſti eſt
Jactat habetque palam ; quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt : ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt ; ne, si facies, ut ſæpe, decora
Molli fulta pede eſt, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi rectè : tu corporis optima Lynceis
Contemplere oculis ? Hypſæâ cæcior illa,
Quæ mala ſunt, ſpectes ? O crus ! ô brachia ! Verùm
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronæ præter faciem nil cernere possis,
Cetera, ni Catia eſt, demissâ veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res;
Cuſtodes, lectica, cinifiones, parasitæ,
Ad talos ſtola demiſſa, & circumdata palla ;
Plurima, quæ invideant purè apparere tibi rem.
Altera nil obſtat : Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam ; ne crure malo, ne sit pede turpi :
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier antè,
Quàm mercem oſtendi ? Leporem venator, ut alta
In nive ſectetur, positum sic tangere nolit :
Cantat, & apponit : Meus eſt amor huic similis : nam
Tranſvolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiſcene versiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curaſque graves e pectore pelli ?
Nonne cupidinibus ſtatuit Natura modum, quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodeſt, & inane abſcindere ſoldo ?

Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pavonem rhombumque? Tument tibi quum inguina, num
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego; namque parabilem amo Venerem, facilemq
Illam, Pòſt paulò, ſed pluris, si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait; sibi, quæ neque mag
Stet pretio, neque cunctetur, quum eſt juſſa, venire.
Candida rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quàm det Natura, videri.
Hæc ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,
Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur, latret canis, undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet; vepallida lecto
Desiliat mulier; miſeram ſe conſcia clamet;
Cruribus hæc metuat, doti deprenſa, egomet mi.
Diſcinctâ tunicâ fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice, vincam.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

SATYRA III.

In amicorum vitiis connivendum, neque peccata omnia in ſcelerum numero ponenda.

OMNIBUS hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut numquam inducant animum cantare rogati;
Injussi numquam desiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam, non
Quidquam proficeret: si collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modò ſummâ
Voce, modò hac reſonat quæ chordis quattuor ima.
Nil æquale homini fuit illi. Sæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſæpe velut qui
Junonis ſacra ferret. Habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſervos: modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, sit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. Decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipſum
Manè: diem totum ſtertebat. Nil fuit umquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? Immo alia, haud fortaſſe minora.
Mænius abſentem Novium quum carperet: Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an, ut ignotum, dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignoſco, Mænius inquit.

Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſque not
Quum tua prævideas oculis malè lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi c
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
Iracundior eſt paulò, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri possit, eò quòd
Ruſticiùs tonſo toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret. At eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus; at ingenium i
Inculto latet hoc ſub corpore: denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.
Vellem in amicitia ſic erraremus, & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire. Strabonem
Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus
Si cui filius eſt, ut abortivus fuit olim
Siſyphus: hunc varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit ſcaurum, pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit: frugi dicatur. Ineptus,
Et jactantior hic paulò eſt: concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. At eſt truculentior, atque
Plus æquo liber: ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt: acres inter numeretur. Opinor,

Hæc res & jungit, junctos & ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. Probus quis
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo: illi
Tardo ac cognomen pingui damus. Hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum;
Quum genus hoc inter vitæ verſetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina: pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
Simplicior quis & eſt (qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas) ut fortè legentem,
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu planè caret, inquimus. Eheu,
Quàm temerè in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona pluribus hiſce,
(Si modò plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet; hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius. Æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cetera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
Ponderibus moduliſque ſuis ratio utitur? ac, res
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſces tepidumque ligurrierit jus,
In cruce ſuffigat, Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furioſius, atque

Majus peccatum eſt ? paulùm deliquit amicus ;
Quod nisi concedas, habeare inſuavis : acerbus
Odiſti, & fugis, ut Druſonem debitor æris :
Qui nisi, quum triſtes miſero venere Kalendæ,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, menſâve catillum
Evandri manibus tritum dejecit ; ob hanc rem,
Aut poſitum antè mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi ? Quid faciam, si furtum fecerit ? aut si
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit ?
Queis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,
Quum ventum ad verum eſt : ſenſus, moreſque repugn
Atque ipſa utilitas, juſti propè mater, & æqui.
Quum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Unguibus & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus :
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere. Dehinc absiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa ; ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora si faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec Natura poteſt juſto ſecernere iniquum,

Dividit ut bona diverſis, fugiendà petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantumdem ut peccet, idemque
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divûm ſacra legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Ne ſcuticâ dignum, horribili ſectere flagello:
Nam ut ferulâ cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; quum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, & magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt Rex;
Cur optas quod habes? Non noſti quid pater (inquit)
Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi numquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. Quì?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clausâque tabernâ,
Sutor erat: ſapiens operis sic optimus omnis
Eſt opifex ſolus, sic rex. Vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turbâ circum te ſtante, miſerque
Rumperis, & latras magnorum maxime Regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis; neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; & mihi dulces
Ignoſcent, si quid peccavero ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
Privatuſque magis vivam te Rege beatus.

SATYRA IV.

Satyricorum poëtarum, ac ſuam præſertim in ſcribendo licentiam excuſat.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus, aut fur,
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famoſus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius; hoſce ſequutus,
Mutatis tantùm pedibus, numeriſque; facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus; in hora ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat, ſtans pede in uno:
Quum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi rectè; nam ut multum, nil moror. Ecce,
Criſpinus minimo me provocat: accipe, si vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes; videamus uter plus ſcribere possit.
Dî bene fecerunt, inopis me, quódque pusilli
Finxerunt animi, raró & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capsis, & imagine; quum mea nemo
Scripta legat, vulgò recitare timentis, ob hanc rem,

Quòd ſunt quos genus hoc minimè juvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis mediâ erue turbâ,
Aut ob avaritiam, aut miſerâ ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor; ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente a ſole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtam.
Fœnum habet in cornu, longè fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcumque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire, lacuque,
Et pueros, & anus. Agedum pauca accipe contrà.
Primùm ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtas,
Excerpam numero: neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis; neque, si quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poetam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam comœdia, necne poëma
Eſſet, quæſivere; quòd acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt; nisi quòd pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. At pater ardens
Sævit, quòd meretrice nepos inſanus amicâ
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet;
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo

Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis ;
Quem si diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa, modoſque &, quod prius ordine verbum
Poſterius facias, præponens ultima primis :
Non (ut si ſolvas, *Poſtquam diſcordia tetra*
Belli ferratos poſtes, portaſque refregit)
Invenias etiam disjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc : aliàs, juſtum sit necne poëma :
Nunc illud tantùm quæram, meritóne tibi sit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis:
Magnus uterque timor latronibus : at bene si quis,
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque,
Ut sis tu similis Cœlî Byrrhîque latronum,
Non ego sim Caprii, neque Sulcî : cur metuas me ?
Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſque Tigellî.
Nec recitem quidquam, nisi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi; quique lavantes:
Suave locus voci reſonat concluſus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquis : & hoc ſtudio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis ? eſt auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus ? Abſentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante ; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis ;

Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit, hic niger eſt, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos,
E quibus unus avet quavis aſpergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: pòſt, hunc quoque potus,
Condita quum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
Infeſto nigris. Ego, si risi quòd ineptus
Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus & mordax videor tibi? Mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petillî
Te coram fuerit, defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, causâque meâ permulta rogatus
Fecit; & incolumis lætor quòd vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Ærugo mera: quod vitium procul afore chartis,
Atque animo priùs, ut si quid promittere de me
Poſſum aliud, verè promitto. Liberius si
Dixero quid, si fortè jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. Inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mî ipſe paraſſet:
Nonne vides, Albî ut malè vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret; Sectani dissimilis sis.
Ne ſequerer mœchas, conceſſâ quum Venere uti

Poſſem ; deprensi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat. Sapiens vitatu, quidque petitu
Sit melius, cauſas reddet tibi ; mî ſatis eſt, si
Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam, famamque tueri
Incolumem possim. Simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis ; & sive jubebat
Ut facerem quid, habes auctorem quo facias hoc :
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat :
Sive vetabat, An hoc inhoneſtum, & inutile factu
Necne sit, addubites ? flagret rumore malo quum
Hic, atque ille ? Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu sibi parcere cogit ;
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitiis. Ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcumque ferunt : mediocribus, & queis
Ignoſcas, vitiis teneor. Fortassis & iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. Neque enim, quum lectulus, aut me
Porticus excepit, deſum mihi : Rectius hoc eſt :
Hoc faciens vivam melius : sic dulcis amicis
Occurram. Hoc quidam non bellè : numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
Compressis agito labris ; ubi quid datur oti,
Illudo chartis. Hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum : cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quæ
Sit mihi : nam multò plures ſumus : ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

Iter quoddam ſuum Româ Brundisium uſque feſtivè deſcribit.

EGRESSUM magnâ me accepit Aricia Româ
Hoſpitio modico : rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctiſſimus. Inde Forum Appî
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altiùs ac nos
Præcinctis unum. Minùs eſt gravis Appia tardis.
Hìc ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exſpectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, & cœlo diffundere ſigna parabat :
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle : trecentos inſeris : ohe !
Jam ſatis eſt. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque paluſtres
Avertunt ſomnos. Abſentem ut cantat amicam
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim, tandem feſſus dormire viator
Incipit ; ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus ; donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulæ nautæque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. Quartâ vix demum exponimur horâ.
Ora manuſque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ:

Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.
Hîc oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murenâ præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multò gratissima : namque
Plotius, & Varius Sinueſſæ, Virgiliuſque
Occurrunt ; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior altèr.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula tectum
Præbuit, & parochi, quæ debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mæcenas, dormitum ego, Virgiliuſque:
Namque pilâ lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quæ ſuper eſt Caudî cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam, Messîque Cicerri,
Muſa, velim memores; & quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messî clarum genus Oſci:

Sarmenti domina exſtat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus : Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. Ridemus ; & ipſe
Messius, accipio, caput & movet. O ! tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres, quum
Sic mutilus minitaris ? At illi fœda cicatrix
Setoſam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa rogabat,
Nil illi larvâ, aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc : donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat ; ſcriba quòd eſſet,
Deterius nihilo dominæ jus eſſe : rogabat
Denique, cur umquam fugiſſet, cui ſatis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorſus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà Beneventum, ubi ſedulus hoſpes
Pene arsit, macros dum turdos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, ſervoſque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus ; & quos
Numquam erepſemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hìc ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto : ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri : tum immundo ſomnia viſu

Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. Venit vilissima rerum
Hîc aqua : ſed panis longè pulcherrimus, ultrà
Callidus ut ſoleat humeris portare viator ;
Nam Canusî lapidoſus, aquæ non ditior urna,
Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior, via pejor ad uſque
Barî mœnia piſcosi. Dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque jocoſque,
Dum, flamma sine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. Credat Judæus Apella,
Non ego: namque Deos didici ſecurum agere ævum;
Nec, ſi quid miri faciat Natura, Deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brundiſium longæ finis chartæque, viæque eſt.

SATYRA VI.

De verâ nobilitate.

Non; quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te ;
Nec, quòd avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitârint,

Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Quum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus. Perſuades hoc tibi verè;
Ante poteſtatem Tullî, atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros, nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos:
Contrà Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius assis
Non umquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quem noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis & imaginibus. Quid oportet
Nos facere a vulgo longè longéque remotos?
Namque eſto, populus Lævino mallet honorem,
Quàm Decio mandare novo: cenſorque moveret
Appius, ingenuo si non eſſem patre natus;
Vel meritò, quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minùs ignotos generosis. Quò tibi, Tilli,
Sumere depositum clavum, fierique Tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, & latum demisit pectore clavum,
Audit continuò: Quis homo hic, aut quo patre natus?
Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus, eat quacumque, puellis
Injiciat curam quærendi singula; quali
Sit facie, ſurâ quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, Urbem sibi curæ,

Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre ſit natus, num ignotâ matre inhoneſtus.
Omnes mortales curare & quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionysî filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno;
Namque eſt ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulli
Et Meſſalla videris? At hic, si plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patrè natum;
Nunc, quia ſim tibi, Mæcenas, convictor; at olim,
Quòd mihi pareret legio Romana Tribuno.
Dissîmile hoc illi eſt, quia non, ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum,
Præſertim cautum dignos aſſumere, pravâ
Ambitione procul: felicem dicere non hoc
Me poſſunt caſu, quòd te ſortitus amicum:
Nulla etenim tibi me ſors obtulit. Optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
Ut veni coràm, singultim pauca loquutus
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo;
Sed, quod eram, narro. Reſpondes (ut tuus eſt mos)
Pauca. Abeo, & revocas nono pòſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorùm numero. Magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre præclaro, ſed vitâ & pectore puro.

Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta (velut si
Egregio inſperſos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, aut mala luſtra
Objiciet verè quiſquam mihi : purus, & inſons
(Ut me collaudem) si & vivo carus amicis ;
Cauſa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quò pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo ſuſpensi loculos, tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis Eques, atque Senator
Semet prognatos. Veſtem, ſervoſque ſequentes
In magno ut populo si quis vidiſſet, avitâ
Ex re præberi ſumptus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa ? pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolùm facto, verùm opprobrio quoque turpi;
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipſe, coactor,
Mercedes ſequerer, neque ego eſſem queſtus. Ob hoc nunc
Laus illi debetur, & a me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus ; eóque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quòd non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. Longè mea diſcrepat iſtis
Et vox, & ratio. Nam si natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,

Atque alios legere ad faſtum; quoſcumque parente
Optaret ſibi quiſque: meis contentus, onuſtos
Faſcibus, & ſellis nollem mihi ſumere, demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo; quòd
Nollem onus haud umquam ſolitus portare moleſtu
Nam mihi continuò major quærenda foret res,
Atque ſalutandi plures; ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve, peregreve
Exirem; plures calones, atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques arm
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tilli,
Quum Tiburte viâ Prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes œnophorumque.
Hoc ego commodiùs, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque aliis vivo. Quacumque libido eſt,
Incedo ſolus; percunctor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum: assiſto divinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus, & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cra
Surgendum sit manè, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto quod me tacitum juvet. Ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.

Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio Campum, luſumque trigonem.
Pranſus non avidè, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. Hæc eſt
Vita ſolutorum miſerâ ambitione, gravique:
His me conſolor, victurus ſuaviùs, ac si
Quæſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

Rupilii & Persii rixam facetè deſcribit.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus, atque venenum,
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonſoribus eſſe.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas:
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem,
Confidens, tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. Poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. Inter
Hectora Priamiden, animoſumque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, nisi quòd virtus in utroque
Summa fuit. Duo si diſcordia vexet inertes;
Aut si diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultro

Muneribus missis) Bruto Prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat, uti non
Compositi meliùs cum Bitho Bacchius: in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Persius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Asiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis sidus, veniſſe. Ruebat
Flumen ut hybernum, fertur quò rara ſecuris.
Tum Præneſtinus ſalſo, multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia, durus
Vindemiator, & invictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magnâ compellans voce cucullum.
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui Reges conſueſti tollere, cur non
HuncRegem jugulas?operum hoc,mihi crede,tuorum e

SATYRA VIII.

Conqueritur Priapus Eſquilinum montem veneficarum incantationibus infeſtari.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Quum faber,incertus ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum.Deus inde ego,furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus:

Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc priùs anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, heredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari, quà modò triſtes
Albis informem ſpectabant ossibus agrum.
Quum mihi non tantum fureſque, feræque ſuetæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt atque labori,
Quantum carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos. Has nullo perdere poſſum,
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigrâ ſuccinctam vadere pallâ
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem: pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu: ſcalpere terram
Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in foſſam confuſus, ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea; major
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſervilibus, ut quæ
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſævam
Altera Tiſiphonen. Serpentes, atque videres
Infernas errare canes; Lunamque rubentem,

Ne forèt his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque cacat
Julius, & fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquente
Umbræ cum Sagana reſonarent triſte & acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris? & imagine cereâ
Largior arſerit ignis? & ut, non teſtis inultus,
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum vesica, pepedi
Diffissâ nate ficus. At illæ currere in urbem,
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque, jocoque videres.

SATYRA IX.

Moleſti cujuſdam hominis importunam loquacitatem deſcribit.

Ibam fortè viâ Sacrâ, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis;
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptâque manu: Quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam; & cupio omnia quæ v
Quum affectaretur: Num quid vis? occupo. At ille,
Nôris nos, inquit: docti ſumus. Hîc ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſerè diſcedere quærens,
Ire

Ire modò ociùs, interdum conſiſtere; in aurem
Dicere neſcio quid puero. Quum ſudor ad imos
Manaret talos; O! te, Bollane, cerebri
Felicem aiebam tacitus. Quum quidlibet ille
Garriret, vicos, Urbem laudaret; ut illi
Nil reſpondebam: Miſerè cupis, inquit, abire;
Jamdudum video: ſed nil agis, uſque tenebo;
Perſequar. Hinc quo nunc iter eſt tibi? Nil opus eſt te
Circumagi: quemdam volo viſere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam; & non ſum piger; uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Quum gravius dorſo ſubiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies. Nam quis me ſcribere plures,
Aut citiùs possit verſus? quis membra movere
Molliùs? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hîc erat: Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam;
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto:
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit motâ divina anus urnâ.
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cumque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimulatque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ, quartâ jam parte diei
Præteritâ; & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat: quod nî feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulùm hîc ades. Inteream, ſi

Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura :
Et propero quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit
Tene relinquam, an rem. Me, ſodes. Non faciam, ille
Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis bene ſan
Nemo dexteriùs fortunâ eſt uſus : haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles si tradere : diſpeream, nî
Summôſſes omnes. Non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo : domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis : nil mî officit, inquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior : eſt locus uni
Cuique ſuus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo : quæ tua virtus,
Expugnabis, & eſt qui vinci possit ; eóque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero :
Muneribus ſervos corrumpam ; non, hodie si
Excluſus fuero, desiſtam ; tempora quæram ;
Occurram in triviis ; deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulchrè noſſet. Consiſtimus. Unde venis? &,
Quò tendis? rogat & reſpondet. Vellere cœpi,
Et prenſare manu lentissima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. Malè ſalſus
Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.
Certè neſcio quid ſecretò velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene, ſed meliori

Tempore dicam. Hodie triceſima ſabbata : vin'tu
Curtis Judæis oppedere ? Nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. At mî : ſum paulò infirmior, unus
Multorum. Ignoſces, aliàs loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi ! fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Caſu venit obvius illi
Adverſarius : &, Quò tu, turpiſſime ? magnâ
Inclamat voce : &, licet anteſtari ? Ego verò
Oppono auriculam : rapit in jus, clamor utrimque,
Undique concurſus : ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

Suum de Lucilio judicium tuetur, & quædam ſcribendarum Satyrarum præcepta adſpergit.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilî. Quis tam Lucilî fautor ineptè eſt,
Ut non hoc fateatur ? at idem, quòd ſale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera : nam sic
Et Laberî mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; & eſt quædam tamen hîc quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures :
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpe jocoſo
Defendente vicem modò Rhetoris, atqué Poëtæ,
Interdum urbani, parcentis viribus, atque

Extenuantis eas conſultò. Ridiculum acri
Fortiùs, & meliùs magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus Comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes umquam legit, neque simius iſte,
Nil præter Calvum, & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miſcuit. O! ſeri ſtudiorum! quîne putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At ſermo linguâ concinnus utrâque
Suavior (ut Chio nota si commixta Falerni eſt)
Quum verſus facias. Teipſum percontor, an & quum
Dura tibi peragenda rei sit cauſa Petillî,
Scilicet oblitus patriæque patriſque, Latinè
Quum Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atqui ego quum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, quum ſomnia vera:
In ſylvam non ligna feras inſaniùs, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonent certantia, judice Tarpâ,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, pede ter percuſſo: forte epos acer,

Ut nemo, Varius ducit : molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor. Neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Attî?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores,
Quum de ſe loquitur, non ut majore reprensis?
Quid vetat, & noſmet Lucilî ſcripta legentes
Quærere num illius, num rerum dura negârit
Verſiculos Natura magis factos, & euntes
Molliùs, ac si quis, pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantùm contentus, amet ſcripsiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus? Etruſci
Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis, & urbanus; fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & Græcis intacti carminis auctor;
Quámque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,
Detereret ſibi multa, recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, & in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, vivos & roderet ungues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus; neque te ut miretur turba, labores,

Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis ?
Non ego. Nam ſatis eſt equitem mihi plaudere ; ut auda
Contemptis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius ; aut crucier quòd
Vellicet abſentem Demetrius ? aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis lædet conviva Tigelli ?
Plotius & Varius, Mæcenas, Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus ; & hæc utinam Viſcorum laudet uterque !
Ambitione relegatâ, te dicere poſſum,
Pollio ; te, Meſſalla, tuo cum fratre ; simulque
Vos, Bibule & Servi ; simul his te, candide Furni :
Complures alios, doctos ego quos & amicos
Prudens prætereo ; quibus hæc, ſint qualiacumque,
Arridere velim ; doliturus, si placeant ſpe
Deteriùs noſtrâ. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

Q. HORATII FLACCI
SATYRARUM,
SEU SERMONUM.
LIBER II.

SATYRA I.

Fingit ſe cum Trebatio Juriſconſulto deliberare, utrum a ſcribendis ſatyris abſtineat.

Sunt quibus in ſatyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera, quidquid
Compoſui, pars eſſe putat; ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam, præſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream malè, ſi non
Optimum erat: verùm nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude

Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. Neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fractâ pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & juſtum poteras & ſcribere fortem;
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Quum res ipſa feret. Nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui malè si palpere, recalcitrat undique tutus.
Quantò rectius hoc, quàm triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem;
Quum sibi quiſque timet, quamquam eſt intactus, &
Quid faciam ? ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Accessit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis, ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba,
Lucilî ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, si malè ceſſerat, uſquam
Decurrens aliò, neque si bene. Quo fit ut omnis
Votivâ pateat veluti deſcripta tabellâ
Vita ſenis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulsis, vetus eſt ut fama, Sabellis,
Quò ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic ſtylus haud petet ultro
Quemquam animantem; & me veluti cuſtodiet enſis

Vaginâ tectus : quem cur diſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus ? O ! pater & rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis ! at ille,
Qui me commôrit (melius non tangere, clamo)
Flebit, & insignis totâ cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, & urnam ;
Canidia Albucî, quibus eſt inimica, venenum ;
Grande malum Turius, si quid, ſe judice, certes.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc Natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. Unde, nisi intus,
Monſtratum ? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem ; nil faciet ſceleris pia dextera. Mirum ?
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romæ, ſeu ſors ita juſſerit, exſul,
Quiſquis erit vitæ ſcribam color. O ! puer, ut sis
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid ? quum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere & pellem, nitidus quâ quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis ; num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen
Ingenio offensi, aut læſo doluere Metello,
Famosiſque Lupo cooperto versibus ? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim ;
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.

Quin ubi ſe a vulgo & ſcena in ſecreta remôrant
Virtus Scipiadæ & mitis ſapientia Læli ;
Nugari cum illo , & diſcincti ludere , donec
Decoqueretur olus , ſoliti. Quidquid ſum ego , quamv
Infra Lucili cenſum , ingeniumque , tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia ; & fragili quærens illidere dentem ,
Offendet ſolido. Nisi quid tu , docte Trebati ,
Diſſentis. Equidem nihil hinc diffindere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas , ne fortè negotî
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum :
Si mala condiderit in quem quis carmina , jus eſt
Judiciumque. Eſto , si quis mala ; ſed bona si quis
Judice condiderit laudatus Cæſare ? si quis
Opprobriis dignum laceraverit , integer ipſe ?
Solventur riſu tabulæ , tu miſſus abibis.

SATYRA II.

De Frugalitate.

Quæ virtus , & quanta , boni , ſit vivere parvo ,
(Nec meus hic ſermo eſt , ſed quæ præcepit Ofellus
Ruſticus , abnormis ſapiens , craſſâque Minervâ)
Diſcite non inter lances menſaſque nitentes ,
Quum ſtupet inſanis acies fulgoribus , & quum
Acclinis falsis animus meliora recuſat :
Verùm hîc impransi mecum diſquirite. Cur hoc ?
Dicam si potero. Malè verum examinat omnis

Corruptus judex. Leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito; vel, ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum græcari, ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem;
Seu te diſcus agit, pete cedentem aëra diſco:
Quum labor extuderit faſtidia, ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem: niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris eſt promus, & atrum
Defendens piſces hyemat mare, cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo eſt: tu pulmentaria quære
Sudando. Pinguem vitiis, albumque, neque oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potiùs quàm gallinâ tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, & pictâ pandat ſpectacula caudâ;
Tamquam ad rem attineat quidquam. Num veſceris iſtâ,
Quam laudas, plumâ? coctove num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hac magis illa,
Imparibus formis deceptum te patet. Eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? Laudas, inſane, trilibrem
Mullum, in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. Quò pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raró ſtomachus vulgaria temnit.

Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem ait Harpyis gula digna rapacibus. At vos,
Præſentes Auſtri, coquite horum obſonia, quamvis
Putet aper, rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſollicitat ſtomachum; quum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis. Quid? tum rhombos minùs æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordibus a tenui victu diſtabit, Ofello
Judice: nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te aliò pravus detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas eſt, & ſylveſtria corna;
Ac, nisi mutatum, parcìt defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, & horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qui non offendat ſordibus, atque
In neutram partem cultûs miſer. Hic neque ſervis,
Albucî ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; nec ſic ut ſimplex Nævius, unctam

Convivis præbebit aquam : vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque ſecum
Afferat. In primis valeas bene : nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. At ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis
Cœnâ deſurgat dubiâ ? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque prægravat unà,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citiùs curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam,
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus ; ubique
Accedent anni, & tractari molliùs ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus præſumis mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus ?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia naſus
Illis nullus erat ; ſed, credo, hac mente, quòd hoſpes
Tardiùs adveniens vitiatum commodiùs, quàm
Integrum edax dominus conſumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet !
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam ? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. Adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, quum deerit egenti

As, laquei pretium. Jure, inquit, Trauſius iſtis
Jurgatur verbis ; ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod ſuperat, non eſt meliùs quò inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam te divite ? quare
Templa ruunt antiqua Deûm ? cur, improbe, caræ
Non aliquid Patriæ tanto emetiris acervo ?
Uni nimirum tibi rectè ſemper erunt res ?
O ! magnus poſthac inimicis riſus. Uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certiùs ? hic, qui
Pluribus aſſuêrit mentem, corpuſque ſuperbum ;
An qui, contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptârit idonea bello ?
Quò magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latiùs uſum,
Quàm nunc acciſis. Videas metato in agello
Cum pecore & gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſtâ,
Quidquam præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi ſeu longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo atque hœdo. Tum penſilis uva ſecundas
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat cuppâ potare magiſtrâ :
Ac venerata Ceres ita culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat, atque novos moveat Fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet ? quantò aut ego parciùs, aut v
O ! pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit ?

Nam propriæ telluris herum Natura neque illum,
Nec me, nec quemquam ſtatuit. Nos expulit ille;
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremùm expellet certè vivacior heres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus erat, nulli proprius; ſed cedit in uſum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

Colloqnutus cum Horatio Damasippus hoc Stoïcæ philoſophiæ paradoxum probat, omnes propemodum homines inſanire.

SIC rarò ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi quòd, vini ſomnique benignus,
Nil dignum ſermone canas: quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugiſti: ſobrius ergò
Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries Dìs atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relictâ?
Contemnêre miſer. Vitanda eſt improba Siren

Deſidia ; aut, quidquid vitâ meliore paraſti,
Ponendum æquo animo. Dî te, Damaſippe, Deæq
Verum ob conſilium donent tonſore. Sed unde
Tam bene me noſti ? Poſtquam omnis res mea Ja
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis : olim nam quærere amabam
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus ære,
Quid ſculptum infabre, quid fuſum duriùs eſſet.
Callidus huic ſigno ponebam millia centum.
Hortos egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro nôram. Unde frequentia Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita. Novi ;
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mirè novus, ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri capitiſve dolore :
Ut lethargicus hic, quum ſit pugil, & medicum urg
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. O ! bone, ne
Fruſtrere : inſanis & tu, ſtultique propè omnes,
Si quid Stertinius veri crepat : unde ego mira
Deſcripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus jussit ſapientem paſcere barbam,
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti :
Nam, malè re geſtâ, quum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit ; & : Cave faxis
Te quidquam indignum : pudor, inquit, te malus urge
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid ſit furere. Hoc ſi erit in t
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, & quæcumque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus, & grex

Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula Reges,
Excepto ſapiente, tenet. Nunc accipe quare
Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. Velut ſylvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille siniſtrorſum, hic dextrorſum abit: unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus. Hoc te
Crede modo inſanum, nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Eſt genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis, ut ignes,
Ut rupes, fluvioſque in campo obſtare queratur.
Alterum & huic varium, & nihilo ſapientius, ignes
Per medios, fluvioſque ruentis. Clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis pater, uxor,
Hic foſſa eſt ingens, hîc rupes maxima, ſerva:
Non magis audierit, quàm Fufius ebrius olim,
Quum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. Huic ego vulgus
Errori similem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damasippus emendo:
Integer eſt mentis Damasippi creditor? eſto.
Accipe quod numquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune inſanus eris, si acceperis? an magis excors
Rejectâ prædâ, quam præſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio. Non eſt ſatis: adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum, mille adde catenas,
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Quum rapies in jus malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò avis, modò ſaxum, &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, inſani eſt; contrà, bene ſani;

Putidius multò cerebrum eſt, mihi crede, Perillî
Dictantis, quod tu numquam reſcribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione malâ, aut argenti pallet amore;
Quiſquis luxuriâ, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propiùs me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multò pars maxima avaris;
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Heredes Staberî ſummam incidêre ſepulcro:
Nî ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego pravè,
Seu rectè, hoc volui; ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe. Quid ergo
Sensit, quum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acriùs; ut si
Fortè minùs locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid simile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardiùs irent
Propter onus ſegnes: uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,

Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus ulli;
Si ſcalpra & formas, non ſutor; nautica vela,
Averſus mercaturis; delirus & amens
Undique dicatur meritò: quî diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc,
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potiùs foliis parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chii, veteriſque Falerni
Mille cadis; nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi & ſtramentis incubet, unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca,
Nimirum inſanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
Dîs inimice ſenex, cuſtodis, ne tibi desit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexâ fœdum porrigine? quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, auſers
Undique? tun' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſervoſve, tuo quos ære parâris:
Inſanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno;
Incolumi capite es? Quid ni? neque enim hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occîdit Oreſtes.
An tu reris eum occisâ inſaniſſe parente?

Ac non antè malis dementem actum Furiis, quàm
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes,
Nil ſanè fecit quod tu reprendere poſſis:
Non Pyladen ferro violare auſuſve ſororem eſt
Electram: tantùm maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod ſplendida bili
Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Vejentanum feſtis potare diebus
Campanâ ſolitus trullâ, vappamque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus; ut heres
Jam circum loculos & claves, lætus ovanſque,
Curreret. Hunc medicus multum celer, atque fideli
Excitat hoc pacto: menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. Hominem sic erigit. Addit & illu
Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet heres.
Men'vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid ri
Deficient inopem venæ te, ni cibus, atque
Ingens accedit ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emptæ? Parvo. Quanti ergo? Octussibus. E
Quid refert morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avar
Stultus, & inſanus. Quid? ſi quis non ſit avarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur, Stoïce? Dicam.
Non eſt cardiacus (Craterum dixiſſe putato)
Hic æger: rectè eſt igitur, ſurgetque? Negabit:
Quòd latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. Immolet æquis

Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus, & audax.
Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an numquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusî duo prædia, dives
Antiquo cenſu, gnatis diviſſe duobus
Fertur; & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum. Poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas, tu ne majus facias id
Quod ſatis eſſe putat pater, & Natura coërcet.
Præterea ne vos titillet gloria, jure-
jurando obſtringam ambo: uter Ædilis, fueritve
Veſtrùm Prætor, is inteſtabilis & ſacer eſto.
In cicere, atque fabâ bona tu perdaſque lupinis,
Latus ut in Circo ſpatiere, aut æneus ut ſtes,
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?
Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultrà quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito; ac ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere, quæ ſentit, permitto. Maxime regum,
Dî tibi dent captâ claſſem deducere Trojâ!
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit?
Conſule. Cur Ajax, heros ab Achille ſecundus,
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?

Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſe
Et Menelaum unà mecum ſe occidere clamans.
Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargiſque molâ caput, improbe, ſalſà,
Rectum animi ſervas? Quorſum? Inſanus quid eni
Fecit, quum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore, & gnato, mala multa precatus Atridis.
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem
Verùm ego, ut hærentes adverſo littore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur; atque
Stultitiâne erret, nihilum diſtabit, an irâ.
Ajax immeritos dum occîdit, desipit, agnos:
Quum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & purum eſt vitio tibi, quum tumidum e
Si quis lecticâ nitidam geſtare amet agnam,
Huic veſtem, ut gnatæ, paret ancillas, paret a
Puſam, aut puſillam appellet; fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat
Prætor, & ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quîd? ſi quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania. Qui ſceleratus,
Et furioſus erit. Quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam & Nomentanum arripe me

Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Manè domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuum; & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà juvenis reſponderit æquus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego; tu piſces hyberno ex æquore verris;
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. Aufer,
Sume tibi decies; tibi tantumdem; tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ
(Scilicet ut decies ſolidum exſorberet) aceto
Diluit insignem baccam: quî ſanior ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitiâ & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmptas.
Quorſum abeant ſani? cretâ, an carbone notandi?
Ædificare caſas, plauſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum, amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciaſne quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,

Faſciolas, cubital, focalia ? potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsiſſe coronas,
Poſtquam eſt impransi correptus voce magiſtri.
Porrigis irato puero quum poma, recuſat :
Sume, Catelle ; negat : si non des, optat. Amator
Excluſus quî diſtat ? agit ubi ſecum, eat, an non,
Quò rediturus erat non arceſſitus ; & hæret
Inviſis foribus. Nec nunc, quum me vocet ultro,
Accedam ? an potiùs mediter finire dolores ?
Exclusit, revocat : redeam ? non, si obſecret. Ecce
Servus non paulò ſapientior : O here, quæ res
Nec modum habet, neque conſilium, ratione modoq;
Tractari non vult. In amore hæc ſunt mala, bellum;
Pax rurſum. Hæc si quis tempeſtatis propè ritu
Mobilia, & cæcâ fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Inſanire paret certâ ratione modoque.
Quid ? quum Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes si cameram percûſti fortè, penes te es ?
Quid ? quum balba feris annoſo verba palato,
Ædificante caſas quî ſanior ? Adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio ſcrutare. Modo, inquam,
Hellade percuſſâ, Marius quum præcipitat ſe,
Cerritus fuit ? an commotæ crimine mentis
Abſolves hominem, & ſceleris damnabis eumdem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus ?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis manè ſenex manibus currebat ; &, unum
(Quid tam magnum ? addens) unum me ſurpite mori,
Dîs etenim facile eſt, orabat ; ſanus utriſque
Auribus,

Auribus, atque oculis: mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, quum venderet. Hoc quoque vulgus
Chryſippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſes jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. Caſus, medicuſve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concuſſa? timore Deorum.
Hæc mihi Stertinius, ſapientum octavus, amico
Arma dedit, poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet; atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoïce, poſt damnum sic vendas omnia pluris:
Quam me ſtultitiam (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quum portat Agave
Nati infelicis, sibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantùm hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primùm
Ædificas, hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis, & idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum, & inceſſum. Quî ridiculus minùs illo?
An quodcumque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſsimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſsis,

Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. Illa rogare,
Quantane ? num tandem, ſe inflans, sic magna fuiſſet ?
Major dimidio. Num tanto ? Quum magis atque
Se magis inflaret ; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc, hoc eſt, oleum adde camino ;
Quæ si quis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam desine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damasippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

Catii Epicurei philoſophi fatuitatem irridet, qui ſummam hominis felicitatem in arte culinariâ poneret.

Unde, & quò Catius ?Non eſt mihi tempus aventi
Ponere signa novis præceptis, qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, quum te sic tempore lævo
Interpellârim; ſed des veniam bonus, oro:
Quòd si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; simul an Romanus, an hoſpes?
Ipſa memor præcepta canam, celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, & ut magis alba rotundis
Ponere; namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubitò te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malùm reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam muſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratenſibus optima fungis
Natura eſt, aliis malè creditur. Ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris

Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno:
Mendosè; quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. Leni præcordia mulſo
Prolueris meliùs. Si dura morabitur alvus,
Mitulus, & viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba, ſed albo non sine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia Lunæ.
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Bajano melior Lucrina peloris;
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non priùs exactâ tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt carâ piſces averrere mensâ,
Ignarum quibus eſt jus aptius, & quibus assis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, & ilignâ nutritus glande, rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus eſt, ulvis & arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fœcundæ leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus, atque avibus quæ natura, & foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantùm cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:
Ut si quis ſolum hoc, mala ne sint vina: laboret,
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Massica si cœlo ſupponas vina ſereno,
Nocturnâ, si quid crassi eſt, tenuabitur aurâ,

Et decedet odor nervis inimicus ; at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falernâ
Vina, columbino limum bene colligit ovo ;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis, & Afrâ
Potorem cochleâ : nam luctuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho. Pernâ magis ac magis hillis
Flagitat in morſus refici : quin omnia malit
Quæcumque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. Simplex e dulci conſtat olivo,
Quod pingui miſcere mero, muriâque decebit
Non aliâ, quàm quâ Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco ;
Nam facie præſtant. Venucula convenit ollis.
Rectiùs Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, & halex,
Primus & invenior piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſces urgere catino.
Magna movent ſtomacho faſtidia, ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit ;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Consiſtit ſumptus ? neglectis, flagitium ingens.

Ten' lapides varios lutulentâ radere palmâ;
Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes,
Oblitum, quanto curam ſumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtiùs illis,
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam Divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantumdem juveris. Adde
Vultum habitumque hominis, quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

Hereditatum captatores quibus artibus uterentur, faceto Ulyſſem inter & Tireſiam dialogo exponit.

Hoc quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides? Jamne doloſo
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque penates
Aſpicere? O nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopſque domum redeam, te vate; neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. Atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior algâ eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres,

Accipe quâ ratione queas diteſcere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives:
Qui quamvis perjurus erit, sine gente; cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias æriſque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem, & dico: captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum; neu, si vafer unus & alter
Insidiatorem præroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine natis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor: famâ civem causâque priorem
Sperne, domi si natus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, cauſas defendere poſſum.
Eripiet quivis oculos citiùs mihi, quàm te
Contemptum caſſâ nuce pauperet. Hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque
Pelliculam curare jube: sis cognitor ipſe;
Perſta, atque obdura, ſeu rubra Canicula findet

Infantes ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius hybernas canâ nive conſpuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem propè tangens
Inquiet) ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?
Plures annabunt thunni, & cetaria creſcent.
Si cui præterea validus malè filius in re
Præclarâ ſublatus aletur, ne manifeſtum
Cælibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Adrepe officioſus; ut & ſcribare ſecundus
Heres, &, si quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. Perrarò hæc alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere, & tabulas a te removere memento;
Sic tamen ut limis rapias quid prima ſecundò
Cera velit verſu: ſolus, multiſne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit riſus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet, tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat orabit: multum Nasica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare, ſuiſque.

Illud ad hæc jubeo : mulier ſi fortè doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet, illis
Accedas ſocius ; laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque : ſed vincit longè prius, ipſum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
Laudato. Scortator erit ? cave te roget, ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putaſne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu ?
Venit enim magno, donandi parca, juventus,
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinæ,
Sic tibi Penelope frugi eſt ; quæ ſi ſemel uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum,
Ut canis a corio numquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt. Anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata : cadaver,
Unctum oleo largo, nudis humeris tulit heres :
Scilicet elabi ſi poſſet mortua ; credo,
Quòd nimiùm inſtiterat viventi. Cautus adito :
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & moroſum offendes garrulus : ultro
Non etiam sileas. Davus ſis comicus, atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare : mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput ; extrahe turbâ,
Oppoſitis humeris ; aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari ? donec Ohe jam
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, urge ; &
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Quum te ſervitio longo, curâque levârit,

Et certum vigilans, *Quarta eſto partis Ulyſſei*,
Audieris, *heres*: Ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt! unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde; &, si paulùm potes, illacrymare. Eſt
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
Permiſſum arbitrio sine ſordibus exſtrue: funus
Egregiè factum laudet vicinia: si quis
Fortè coheredum ſenior malè tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, sive domûs sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperioſa trahit Proſerpina: vive, valeque.

SATYRA VI.

Ruſticani otii commoda cum urbanæ vitæ moleſtiis comparat.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulùm ſylvæ ſuper his foret. Auctiùs atque
Dî meliùs fecere. Bene eſt. Nihil ampliùs oro,
Maiâ nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione malà rem,
Nec ſum facturus vitio culpâve minorem.
Sî veneror ſtultus nihil horum: O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quà mihi monſtret! ut illi,
Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico

Hercule: si quod adeſt, gratum juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, & cetera, præter
Ingenium; utque ſoles, cuſtos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes, & in arcem ex Urbe removi,
Quid prius illuſtrem ſatyris, Musâque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinæ quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu Jane libentiùs audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Inſtituunt, sic Dîs placitum, tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: eia,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge.
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mî obsit, clarè certumque loquuto,
Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
Quid tibi vis, inſane, & quam rem agis? improbus urget
Iratis precibus. Tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras?
Hoc juvat, & melli eſt, non mentiar. At simul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput, & circa ſaliunt latus. Ante ſecundam
Roſcius orabat sibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminiſſes, Quinte, reverti.
Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, experiar: Si vis, potes, addit, & inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rhedâ

Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quæ rimoſâ bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubjectior in diem & horam
Invidiæ. Noſter ludos ſpectaverat unà,
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus a Roſtris manat per compita rumor:
Quicumque obvius eſt, me conſulit: O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propiùs contingis, oportet)
Num quid de Dacis audiſti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris deriſor! At omnes Dî exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promiſſa Triquetrâ
Prædia Cæſar, an eſt Italâ tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilentî.
Perditur hæc inter miſero lux, non ſine votis:
O rus! quando ego te aſpiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno & inertibus horis,
Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes cœnæque Deûm! quibus ipſe, meique,
Ante Larem proprium veſcor; vernaſque procaces
Paſco libatis dapibus. Prout cuique libido eſt,
Siccat inæquales calices conviva, ſolutus
Legibus inſanis; ſeu quis capit acria fortis
Pocula, ſeu modicis uveſcit lætiùs. Ergo
Sermo oritur non de villis, domibuſve alienis;
Nec malè, necne Lepos ſaltet; ſed, quod magis ad nos

Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati;
Quidve ad amicitias, uſus rectumne, trahat nos;
Et quæ ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Nam ſi quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum,
Aſper, & attentus quæſitis; ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens variâ faſtidia cœnâ
Vincere tangentis malè ſingula dente ſuperbo;
Quum pater ipſe domûs, palea porrectus in horna,
Eſſet ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes; terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno, aut parvo lethi fuga. Quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus;
Vive memor quàm ſis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit; inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, quum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia, rubro ubi cocco

Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos;
Multaque de magnâ ſupereſſent fercula cœnâ,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo, ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus cursitat hoſpes,
Continuatque dapes; necnon vernaliter ipsis
Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutatâ ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam; quum ſubitò ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Molossis
Perſonuit canibus. Tum ruſticus; Haud mihi vitâ
Eſt opus hac, ait, & valeas; me ſylva, cavuſque
Tutus ab insidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA VII.

Horatii ſervus libertate uſus Saturnalitiâ feſtivè illum & acriter objurgat.

JAMDUDUM auſculto, & cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? Ita Davus, amicum
Mancipium domino, & frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, & urget
Propoſitum; pars multa natat, modò recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
Cum tribus annellis, modò lævâ Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis ſubitò ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſtè.
Jam moechus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere, Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurnâ
Conductum pavit: quantò conſtantior idem
In vitiis, tantò leviùs miſer, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendunt,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, peſſime? Laudas
Fortunam & mores antiquæ plebis; & idem

Si quis ad illa Deus ſubitò te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
Nequidquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas: abſentem ruſticus Urbem
Tollis ad aſtra levis. Si nuſquam es fortè vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus, ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis; amaſque,
Quòd nuſquam tibi ſit potandum. Juſſerit ad ſe
Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam: Nemon' oleum feret ociùs? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius & ſcurræ, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem; naſum nidore ſupinor;
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu quum ſis quod ego, & fortassis nequior, ultro
Inſectere velut melior? verbiſque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me ſtultior ipſe
Quingentis empto drachmis deprenderis? Aufer
Me vultu terrere, manum ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, ſub clara nuda lucerna
Quæcumque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit neque famoſum, neque ſollicitum, ne
Ditior aut formæ melioris mejat eódem.
Tu, quum projectis insignibus, annulo equeſtri,

Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacernâ,
Non es quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari
Auctoratus eas; an turpi clauſus in arca,
Quò te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronæ peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior. Illa tamen ſe
Non habitu mutatve loco, peccatve ſupernè,
Quum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem & vitam, & cum corpore famam.
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis.
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. O toties ſervus! quæ bellua ruptis,
Quum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais. Neque ego hercule fur, ubi vaſa
Prætereo ſapiens argentea. Tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor, quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud umquam miſerâ formidine privet?
Adde ſuper dictis, quod non leviùs valeat. Nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret (uti mos
Veſter ait) ſeu conſervus, tibi quid ſum ego? nempe
Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? Sapiens, ſibi qui imperioſus;

Quem neque pauperies,neque mors,neque vincula terrent,
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit ſemper fortuna. Poteſne
Ex his ut proprium quid noſcere? Quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelidâ; rurſus vocat. Eripe turpi
Colla jugo: liber, liber ſum, dic age. Non quis:
Urget enim dominus mentem non lenis, & acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel quum Pausiacâ torpes, inſane, tabellâ,
Quî peccas minùs atque ego? quum Fulvî Rutubæque,
Aut Placidejani contento poplite miror
Prœlia, rubricâ picta aut carbone; velut si
Re verâ pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. Nequam & ceſſator Davus; at ipſe
Subtilis veterum judex & callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus, atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi perniciosius eſt. Cur?
Tergo plector enim. Quî tu impunitior, illa,
Quæ parvo ſumi nequeunt, obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ sine fine petitæ,
Illusique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. An hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
Furtivâ mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſervile gulæ parens habet? Adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia rectè
Ponere; teque ipſum vitas fugitivus & erro,

Jam vino quærens, jam ſomno fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ociùs hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

Avarum ineptè prodigum ſalsè deſcribit.

Ut Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, dictus herè illic
De medio potare die. Sic ut mihi numquam
In vita fuerit meliùs. Da, si grave non eſt,
Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat cœnæ pater: acria circum
Rapula, lactucæ, radìces, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, siser, halex, fæcula Coa.
His ubi ſublatis, puer altè cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam pertersit; & alter
Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vita ferens, Alcon, Chium maris expers.
Hìc herus, Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appoſitis delectat, habemus utrumque.
Divitias miſeras! Sed queis cœnantibus unà,
Fundani, pulchrè fuerit tibi, noſſe laboro.

Summus ego, & prope me Viſcus Thurinus, & infrà,
Si memini, Varius : cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè lateret,
Indice monſtraret digìto. Nam cetera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longè dissimilem noto celantia ſuccum ;
Ut vel continuò patuit, quum paſſeris, atque
Inguſtata mihi porrexerat ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipſo
Audieris meliùs. Tum Vibidius Balatroni ;
Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti :
Et calices poſcit majores. Vertere pallor
Tum Parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
Potores, vel quòd maledicunt liberiùs, vel
Fervida quòd ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſequutis omnibus : imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes
In patina porrecta. Sub hoc herus : Hæc gravida, inquit,
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura.
His mixtum jus eſt oleo ; quod prima Venafri
Preſſit cella ; garo de ſuccis piſcis Iberi ;
Vino quinquenni, verùm citra mare nato,
Dum coquitur ; cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud ; pipere albo, non sine aceto,

Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; illutos Curtillus echinos,
Ut melius muriâ, quam teſta marina remittat.
Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obiſſet, flere. Quis eſſet
Finis, ni ſapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu! Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro, ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio vivendi, aiebat: eóque
Reſponſura tuo numquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum; ne panis aduſtus,
Ne malè conditum jus apponatur; ut omnes
Præcincti rectè pueri, comptique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus; aulæa ruant si,
Ut modò; si patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Nasidienus ad hæc: Tibi Dî, quæcumque preceris,
Commoda dent! ita vir bonus es, convivaque comis.
Et ſoleas poſcit. Tum in lecto quoque videres
Stridere ſecretâ diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe; ſed illa

Redde age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quòd sibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo,
Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde ſequuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non sine farre;
Pinguibus & ficis paſtum jecur anſeris albæ,
Et leporum avulſos, ut multò ſuavius, armos,
Quàm si cum lumbis quis edit. Tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes:
Suaves res, si non cauſas narraret earum &
Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

Finis Satyrarum.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER PRIMUS.

EPISTOLA I.

AD MÆCENATEM.

Se, omiſſis verſibus ludicris, totum eſſe in philoſophiâ perdiſcendâ, quæ frenare cupiditates, & omnia virtuti poſthabere docet.

PRIMA dicte mihi, ſummâ dicende Camœnâ,
Spectatum ſatis, & donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt ætas, non mens. Vejanius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
Eſt mihi purgatam crebrò qui perſonet aurem;
Solve ſeneſcentem maturè ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & verſus & cetera ludicra pono:

Quid verum atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc ſ
Condo & compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac ne fortè roges, quo me duce, quo Lare tuter,
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, & merſor civilibus undis,
Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtòdia matrum;
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ ſpem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè;
Æquè neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat ut his ego me ipſe regam, ſolerque elementis.
Non possis oculos quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt quódam prodire tenus, si non datur ultrà.
Fervet avaritiâ, miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator?
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Virtus

Virtus eſt vitium fugere ; & ſapientia prima
Stultitiâ caruiſſe. Vides , quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi , capitiſque labore ?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
Ne cures ea , quæ ſtultè miraris & optas ,
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis ?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ ?
Vilius eſt argentum auro, virtutibus aurum.
O ! cives, cives, quærenda pecunia primùm eſt,
Virtus poſt nummos. Hæc Janus ſummus ab imo
Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata, ſeneſque,
Lævo ſuſpensi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fideſque,
Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſunt;
Plebs eris. At pueri ludentes, *Rex eris*, aiunt,
Si rectè facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire sibi, nullâ palleſcere culpâ.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis ?
Iſne tibi meliùs ſuadet, qui rem facias, rem,
Si possis, rectè, si non, quocumque modo rem,
Ut propiùs ſpectes lacrymoſa poëmata Puppî;
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum & erectum præſens hortatur, & aptat ?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur

Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iiſdem;
Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: *Quia me veſtigia terrent,*
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum. Nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto creſcit res fœnore. Verùm
Eſto aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives, lacus & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri. Cui si vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe priùs, melius nil cælibe vitâ.
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æquè
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides; si fortè ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides. Quid, mea quum pugnat ſententia ſecum?
Quod petiit, ſpernit; repetit, quod nuper omiſit;
Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto;
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?

Inſanire putas ſolennia me ; neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A Prætore dati : rerum tutela mearum
Quum ſis,& pravè ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Præcipuè ſanus, nisi quum pituita moleſta eſt.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

Homerum præ Philoſophis omnibus optimum eſſe virtutis magiſtrum declarat, & ad ſapientiæ ſtudium maturè capeſſendum hortatur.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi :
Qui,quid ſit pulchrum,quid turpe,quid utile,quid non,
Pleniùs ac meliùs Chryſippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli præcidere cauſam.
Quid Paris ? ut ſalvus regnet, vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat & inter Atriden :

Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & irâ,
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſum quid virtus, & quid ſapientia possit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem;
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes,
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor,
Dum sibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adversis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, & Circæ pocula noſti:
Quæ si cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,
Sponsi Penelopæ, nebulones, Alcinoïque,
In cute curanda plus æquo operata juventus:
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam.
Ut jugulent hominem, ſurgunt de nocte latrones;
Ut te ipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus; & nî
Poſces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum ſtudiis & rebus honeſtis,
Invidiâ vel amore vigil torquebere. Nam cur,
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere; si quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet: ſapere aude,
Incipe. Qui rectè vivendi prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis; at ille

Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerifque beata creandis
Uxor, & incultæ pacantur vomere ſylvæ.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus & fundus, non æris acervus & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus aut res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collectâ ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas, quodcumque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget; certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis.
Invidiâ Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit & mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. Animum rege, qui niſi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catenâ.
Fingit equum tenerâ docilem cervice magiſter
Ire viam, quam monſtrat eques. Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſylvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

Quædam de Tiberio ac de ſuis ipsius amicis percontatus, Florum ad ſapientiæ ſtudium hortatur.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos, Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & rivos auſus apertos;
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſâ?
An tragica deſævit & ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo;
Ne, ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat Cornicula riſum,
Furtivis nudata coloribus. Ipſe quid audes?

Quæ circumvolitas agilis thyma ? Non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen,
Prima feres ederæ victricis præmia. Quòd si
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes,
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, si tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius ; an male ſarta
Gratia nequidquam coit, & reſcinditur ? At vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat
Indomitâ cervice feros, ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Eum laudat, monetque ut ita vivat, quasi quotidie moriturus.

ALBI, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana ?
Scribere quod Cassî Parmensis opuſcula vincat ?
An tacitum ſylvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt ?

Non tu corpus eras ſine pectore: Dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quàm ſapere, & fari ut poſſit quæ ſentiat, utque
Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
Et mundus victus, non deficiente crumenâ?
Inter ſpem curamque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curatâ cute viſes,
Quum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

Invitat eum ad frugalem cœnam, ſed mundam & genialem.

Si potes Archaïcis conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ,
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe, vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, & certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. Cras, nato Cæſare, feſtus
Dat veniam ſomnumque dies: impunè licebit

Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quò mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam; nimiúmque ſeverus,
Assidet inſano. Potare, & ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit,
Spes jubet eſſe ratas, in prœlia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus, ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non & cantharus, & lanx
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coëat par
Jungaturque pari. Brutum tibi Septimiumque,
Et nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. Locus eſt & pluribus umbris.
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; &, rebus omissis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

Nihil admirari, nihil metuere, virtutem ſectari, ſumma felicitas eſt.

NIL admirari, propè res eſt una, Numici,
Solaque, quæ poſſit facere & ſervare beatum.
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nullâ
Imbuti ſpectent. Quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid, plauſus, & amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis & ore?
Qui timet his adverſa, ferè miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. Pavor eſt utrique moleſtus,
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſuâ ſpe,
Defixis oculis, animoque & corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultrà, quàm ſatis eſt, virtutem si petat ipſam.
I nunc, argentum, & marmor vetus, æraque, & artes
Suſpice; cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude quòd ſpectant oculi te mille loquentem;
Gnavus manè forum, & veſpertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris

Mutus, & (indignum quod ſit) pejoribus ortus
Hic tibi ſit potiùs, quàm tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas;
Defodiet, condetque nitentia. Quum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conſpexerit Appî,
Ire tamen reſtat Numa quò devenit, & Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis rectè vivere? Quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, &
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
Tertia ſuccedant, & quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam regina pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venuſque.
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Quî poſſum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo,
Mittam. Pòſt paulò ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non & multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, & proſunt furibus. Ergo
Si res ſola poteſt facere & ſervare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies, & gratia præſtat,
Mercemur ſervum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodicet latus, & cogat trans pondera dextram

Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic faſces dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. Frater, pater, adde:
Ut cuique eſt ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quò ducit gula; piſcemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui manè plagas, venabula, ſervos,
Differtum tranſire forum, populumque jubebat;
Unus ut e multis, populo ſpectante, referret
Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ
Digni, remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei,
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jociſque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jociſque.
Vive, vale. Si quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

Excuſat ſe Mæcenati quòd ab Urbe absit diutius: tum ejus in ſe beneficia ita commendat, ut libertatem beneficiis omnibus potiorem eſſe declaret.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis ſanum, rectéque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater & matercula pallet;
Officioſaque ſedulitas, & opella forensis
Adducit febres, & teſtamenta resignat.
Quòd si bruma nives Albanîs illinet agris,
Ad mare deſcendet vates tuus, & sibi parcet,
Contractuſque leget; te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine primâ.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. At tu quantum vis tolle. Benignè.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quàm si dimittar onuſtus.

Ut libet : hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & ſtultus donat quæ ſpernit, & odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & ſapiens dignis ait eſſe paratus ;
Nec tamen ignorat quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quòd ſi me noles uſquam diſcedere, reddes
Forte latus, nigros anguſtâ fronte capillos ;
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Fortè per anguſtam tenuis nitedula rimam
Repſerat in cumeram frumenti ; paſtaque rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul : Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubîſti.
Hac ego si compellar imagine, cuncta reſigno.
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium ; nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudâſti ; rexque, paterque
Audiſti coràm, nec verbo parciùs abſens :
Inſpice ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud malè Telemachus, proles patientis Ulyſſei :
Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multæ prodigus herbæ ;
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent : mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimiùm diſtare Carinas

Jam grandis natu queritur ; conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quemdam vacua tonſoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non lævè juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quære, & refer, unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, & narrat, Vulteium nomine Menam,
Præçonem, tenui cenſu, sine crimine notum,
Et properare loco, & ceſſare, & quærere, & uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, & Lare certo,
Et ludis, &, poſt deciſa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipſo quodcumque refers : dic
Ad cœnam veniat. Non ſanè credere Mena :
Mirari ſecum tacitus. Quid multa ? Benignè,
Reſpondet. Neget ille mihi ? Negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vulteium manè Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, & ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla,
Quòd non manè domum veniſſet ; denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies. Nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt, dicenda, tacenda loquutus,
Tandem dormitum dimittitur ; hîc ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.
Manè cliens, & jam certus conviva, jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, arvum, cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. Videt ridetque Philippus ;

Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit, perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultrà,
Quàm ſatis eſt, morer, ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos & vineta crepat mera; præparat ulmos:
Immoritur ſtudiis, & amore ſeneſcit habendi.
Verùm ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. Pol me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramque, Deoſque Penates,
Obſecro & obteſtor, vitæ me redde priori.
Qui ſemel aſpexit quantum dimiſſa petitis
Præſtent, maturè redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

Se neque corpore, neque animo valere: Celſo ſecundam fortunam modeſtè ferendam eſſe.

CELSO gaudere & bene rem gerere Albinovano,
Muſa rogata, refer, comiti ſcribæque Neronis.
Si quæret quid agam; dic, multa & pulchra minantem,
Vivere nec rectè, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
Sed quia mente minùs validus, quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet ægrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno:
Quæ nocuere ſequar, fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat & ſe,
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, rectè: primùm gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celſe, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Septimium ei commendat.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. Nam quum rogat,& prece cogit
Scilicet, ut tibi ſe laudare & tradere coner,
Dignum mente,domoque legentis honeſta Neronis:
Munere quum fungi propioris cenſet amici:
Quid poſſim videt, ac novit me valdiùs ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. Quòd si
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem,
Scribe tui gregis hunc,& fortem crede,bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Ruſticam vitam præ urbana laudat, ut naturæ magis conſentaneam, & magis amicam libertati.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores ; hac in re ſcilicet una
Multum dissimiles, at cetera pene gemelli :
Fraternis animis quidquid negat alter, & alter ;
Annuimus pariter : vetuli notique columbi,
Tu nidum ſervas ; ego laudo ruris amœni
Rivos, & muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quæris ? vivo & regno, simul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo ;
Pane egeo jam mellitis potiore placentis.
Vivere Naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primùm,
Noviſtine locum potiorem rure beato ?
Eſt ubi plus tepeant hyemes ? ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
Quum ſemel accepit ſolem furibundus acutum ?
Eſt ubi divellat ſomnos minùs invida cura ?
Deteriùs Libycis olet, aut nitet herba lapillis ?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,

Quàm quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſylva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.
Naturam expellas furcâ; tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quàm qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, & Regum vitâ præcurrere amicos.
Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit.
Sed poſtquam victor violens diſcessit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternùm, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Lætus ſorte tuâ vives ſapienter, Ariſti;
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat, aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non ſimul eſſes, cetera lætus.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

Ex Asia, quò bellorum civilium tædio profectus fuerat, Romam revocare conatus, monet animi ægritudinem non peregrinationibus, ſed rectâ animì compoſitione levari.

Quid tibi viſa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos, quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid & Colophon? majora, minorane famâ?
Cunctane præ Campo & Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid ſit? Gabiis deſertior atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem;
Oblituſque meorum, obliviſcendus & illis,
Neptunum procul e terra ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capuâ Romam petit, imbre lutoque
Adſperſus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plenè præſtantia vitam.
Nec, ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,

Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, & vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abſens.
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ ſume manu, nec dulcia differ in annum;
Ut, quocumque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hîc eſt,
Eſt Ulubris, animus si te non deficit æquus.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

Hominis parcimoniam dum laudat, feſtivè deridet: tradit ei Groſphum, ac de Romanis rebus pauca ſubjicit.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si rectè frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas;
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, sì lateri eſt, pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si fortè in medio positorum abſtemius herbis
Vivis & urticâ; sic vives protinus, ut te

Confeſtim liquidus Fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos,
Cultaque, dum peregre eſt animus sine corpore velox;
Quum tu inter ſcabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum ſapias, & adhuc ſublimia cures;
Quæ mare compeſcant cauſæ, quid temperet annum;
Stellæ ſponte ſuâ, juſſæne vagentur & errent;
Quid premat obſcurum Lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit, & possit rerum concordia diſcors;
Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
Verùm ſeu piſces, ſeu porrum & cæpe trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; &, si quid petet, ultro
Defer. Nil Groſphus nisi verum orabit & æquum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores quo sit Romana loco res,
Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit. Jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor. Aurea fruges
Italiæ pleno diffudit Copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

Monet ut ſuos Auguſto libros loco & decenter offerat.

Ut proficiſcentem docui te ſæpe, diuque,
Auguſto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poſcet:
Ne ſtudio noſtrî pecces, odiumque libellis
Sedulus importes operâ vehemente miniſter.
Si te fortè meæ gravis uret ſarcina chartæ,
Abjicito potiùs, quàm, quò perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
Cognomen vertas in riſum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti simul ac perveneris illuc,
Sepoſitum ſervabis onus: ne fortè ſub ala
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum,
Ut vinoſa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ,
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis:
Neu vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aureſque morari
Cæſaris. Oratus multâ prece nitere porro:
Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM.

Ejus levitatem coarguit, ruſticam vitam, quam optaverat, faſtidientis, & urbanæ deſiderio æſtuantis.

VILLICE ſylvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere patres,
Certemus, ſpinas animone ego fortiùs, an tu
Evellas agro; & melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas, & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter, tamen iſtuc mens animuſque
Fert, & amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur iniquè:
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit umquam.
Tu mediaſtinus tacitâ prece rura petebas;
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, & diſcedere triſtem,
Quandocumque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur; eò diſconvenit inter
Meque & te: nam quæ deſerta & inhoſpita teſqua
Credis, amœna vocat, mecum qui ſentit; & odit

Quæ tu pulchra putas. Fornix tibi & uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video; & quòd
Angulus iſte feret piper, & thus ociùs uvâ;
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, & ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli;
Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci;
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum ſomnus in herba.
Nec lusiſſe pudet, ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro morſuque venenat:
Rident vicini glebas & ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis;
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet uſum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

Epistola XV.

AD CAIUM NUMONIUM VALAM.

Veliam aut Salernum ad balneas profecturus, de locorum ſalubritate ac deliciis quærit.

Quæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inviſum, gelidâ quum perluor undâ
Per medium frigus. Sanè myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt, & deverſoria nota
Præteragendus equus. Quò tendis ? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias, lævâ ſtomachoſus habenâ
Dicet eques : ſed equi frenato eſt auris in ore)
Major utrum populum frumenti copia paſcat ;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquæ (nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo poſſum quidvis perferre, patique ;
Ad mare quum veni, generoſum & lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum ; quod verba miniſtret ;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ)

Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis piſces & echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim Phæaxque reverti,
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret,
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
Hic ubi nequitiæ fautoribus & timidis nil,
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis, & agninæ, tribus ursis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
Diceret urendos corrector Beſtius. Idem
Si quid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum & cinerem: Non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona, quum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulvâ pulchrius amplâ.
Nimirum hic ego ſum. Nam tuta & parvula laudo,
Quum res deficiunt, ſatis inter vilia fortis.
Verùm, ubi quid melius contingit, & unctius, idem
Vos ſapere, & ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

Epistola XVI.

Ad Quintium.

Villæ ſuæ formam, situm, commoda Quintio deſcribit: tum rectè factorum conſcientiâ probitatem, probitate libertatem conſtare admonet.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomiſne, an pratis, an amictâ vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi diſſocientur opacâ
Valle; ſed ut veniens dextrum latus adſpiciat ſol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigni
Corna vepres & pruna ferunt? si quercus, & ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvat umbrâ?
Dicas adductum propiùs frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, & (jam si credis) amœnæ,
Incolumem tibi me præſtant Septembribus horis.
Tu rectè vivis, si curas eſſe quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus quàm tibi credas;
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum:

Neu, si te populus ſanum rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis ſalvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit & tibi, & Urbi,
Jupiter: Auguſti laudes agnoſcere poſſis.
Quum pateris ſapiens, emendatuſque vocari,
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit faſces indigno, detrahet idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem, si clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum,
Mordeat opprobriis falsis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem, nisi mendoſum, & medicandum? Vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges juraque ſervat;
Quo multæ magnæque ſecantur judice lites;
Quo res ſponſore, & quo cauſæ teſte tenentur?
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decorâ.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicit
Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non paſces in cruce corvos.
Sum bonus & frugi: Renuit negitatque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque

Suſpectos laqueos, & opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ:
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis quum ſurripis unum,
Damnum eſt, non facinus mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat, & omne tribunal,
Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat:
Jane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da juſto ſanctoque videri;
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Quî melior ſervo, quî liberior ſit avarus,
In triviis fixum quum ſe demittit ob aſſem,
Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit umquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augendâ feſtinat & obruitur re.
Vendere quum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter. Sine paſcat durus, aretque;
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis;
Annonæ proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum? tollas licet. In manicis &
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimulatque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, moriar: mors ultima linea rerum eſt.

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

Actuoſam vitam inerti ac privatæ anteponendam : laudabile eſſe principum gratiam demereri, eorum tamen liberalitatem cautè ac prudenter eſſe ſollicitandam.

QUAMVIS, Scæva, ſatis per te tibi conſulis, & ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti,
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus, ut si
Cæcus iter monſtrare velit. Tamen aſpice, si quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, & primam ſomnus in horam
Delectat ; si te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si lædit caupona, Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis ;
Nec vixit malè, qui natus morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, paulóque benigniùs ipſum
Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes & facta, doce ; vel junior, audi,
Cur sit Ariſtippi potior ſententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :
Scurror ego ipſe mihi, populo tu : rectius hoc &

Splendidius multò eſt. Equus ut me portet, alat rex,
Officium facio : tu poſcis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res,
Tentantem majora, ferè præſentibus æquum.
Contrà, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum :
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejùs & angue
Vitabit chlamydem ; morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. Refer, & sine vivat ineptus.
Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, & cœleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet : eſto :
Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? atqui
Hìc eſt, aut nuſquam, quod quærimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis & parvo corpore majus ;
Hic ſubit, & perfert. Aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. Diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat. Victum date. Succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.

Sed tacitus paſci si poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus, invidiæque.
Brundisium comes, aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut ciſtam effractam, & ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem raptam sibi flentis; uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adsit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum; licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Osirim,
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

De colenda principum amicitia fuſè diſputat; tum de comparanda animi tranquillitate pauca ſubjungit.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit, atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium propè majus,
Aſperitas agreſtis, & inconcinna, graviſque,
Quæ ſe commendat tonsâ cute, dentibus atris,

Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, & utrimque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lana ſæpe caprina:
Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat, an Docilis plus:
Brundisium Minucî meliùs via ducat, an Appî.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires & veſtit, & ungit;
Quem tenet argenti sitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor & fuga; dives amicus,
Sæpe decem vitiis inſtructior, odit, & horret:
Aut, si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe priorem
Vult; & ait propè vera: Meæ, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes, tibi parvula res eſt.
Arcta decet ſanum comitem toga: desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa. Beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova consilia & ſpes;
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium; nummos alienos paſcet; ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius umquam,

Commiſſumque teges & vino tortus & irâ :
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes ;
Nec, quum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi dissiluit ; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. Fraternis cessiſſe putatur
Moribus Amphion : tu cede potentis amici
Lenibus imperiis ; quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta, caneſque,
Surge, & inhumanæ ſenium depone Camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta,
Romanis ſolenne viris opus, utile famæ,
Vitæque & membris ; præſertim quum valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quòd ſpeciosiùs arma
Non eſt qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prœlia ſuſtineas campeſtria. Denique ſævam
Militiam puer, & Cantabrica bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc, si quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcuſabilis absis,
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus ; Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur :
Adverſarius eſt frater ; lacus, Adria ; donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, si quid monitoris eges tu,

Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.
Percontatorem fugito, nam garrulus idem eſt;
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures,
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici;
Ne dominus pueri pulchri, caræve puellæ
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiàm aſpice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. Ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:
At penitus notum si tentent crimina, ſerves,
Tuteriſque tuo fidentem præsidio, qui
Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te pòſt paùlò ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet;
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocosi;
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi;
Potores bibuli medià de luce Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores,
Deme ſupercilio nubem. Plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, & percontabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum;

Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium ſpes.
Virtutem doctrina paret, Naturane donet;
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum;
Quid purè tranquillet, honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus,
Quid ſentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi quod nunc eſt, etiam minus; & mihi vivam,
Quod ſupereſt ævi, si quid ſupereſſe volunt Dî:
Sit bona librorum, & proviſæ frugis in annum
Copia, neu fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Sed ſatis eſt orare Jovem, quæ donat & aufert:
Det vitam, det opes, æquum mî animum ipſe parabo.

BIBLIOTHECA·BODLEIANA

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

Quorumdam qui ſe ipſum imitarentur, fatuitatem; qui criminarentur, invidiam coarguit.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Ut malè ſanos
Adſcripsit Liber Satyris Fauniſque poëtas,
Vina ferè dulces oluerunt manè Camœnæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus:

Ennius ipſe pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc simul edixi, non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ simulet textore Catonem,
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quòd si
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps;
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus Iambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſequutus
Archilochi, non res & agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem;
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho,
Temperat Alcæus; ſed rebus & ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem versibus oblinat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum priùs ore, Latinus
Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſculà lector
Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?

Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, & tritæ munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor & ultor,
Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi: Rides, ait; & Jovis auribus iſta
Servas. Fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido; &, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo; & diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram;
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

Librum ſuum prodire in vulgus geſtientem monitis ac mandatis inſtruit.

VERTUMNUM Janumque, liber, ſpectare videris;
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus.
Odiſti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis oſtendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quò diſcedere geſtis.
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices, ubi quid te læſerit. Et ſcis
In breve te cogi, plenus quum languet amator.

Quòd ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deſerat ætas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mittêris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille
Qui malè parentem in rupes detruſit aſellum
Iratus. Quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Quum tibi ſol tepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis Urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum;
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Fortè meum ſi quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Finis primi Epiſtolarum Libri.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER SECUNDUS.

Epistola I.
AD AUGUSTUM.

Ab Auguſti laudibus exorſus, de Poësi, ac de ipsis Poëtis variè diſſerit; Auguſtumque hortatur ut eoſdem tueri ac fovere pergat.

QUUM tot ſuſtineas, & tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt,
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram,

Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo qui prægravat artes
Infra ſe poſitas; exſtinctus amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus ſapiens & juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Æſtimat; &, nisi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit, & odit;
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte loquutas.
Si, quia Græcorum ſunt antiquissima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eâdem
Scriptores trutinâ, non eſt quòd multa loquamur;
Nil intrà eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri:
Venimus ad ſummum fortunæ; pingimus, atque
Pſallimus, & luctamur Achivis doctiùs unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſque referri debet? an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno,

Inter quos referendus erit ? vetereſne poëtas ?
An quos & præſens, & poſtera reſpuat ætas ?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,
Qui vel menſe brevi, vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ,
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum;
Dum cadat eluſus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis;
Miraturque nihil, nisi quod Libitina ſacravit.
Ennius & ſapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quò promiſſa cadant, & ſomnia Pythagorea.
Nævius in manibus non eſt, & mentibus hæret
Pene recens ? adeo ſanctum eſt vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti;
Dicitur Afranî toga conveniſſe Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poëtas
Ad noſtrum tempus Livî ſcriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt, eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, ignavè multa fatetur;
Et ſapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Livî
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo

Orbilium dictare ; ſed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimùm diſtantia, miror:
Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si verſus paulò concinnior unus & alter,
Injuſtè totum ducit, venitque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſè
Compoſitum illepidéve putetur, ſed quia nuper;
Nec veniam antiquis, ſed honorem & præmia poſci.
Rectè necne crocum floreſque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periiſſe pudorem
Cuncti pene patres, ea quum reprehendere coner,
Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit :
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri ;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quòd si tam Græcis novitas inviſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus ? aut quid haberet
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus ?
Ut primùm poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortunâ labier æquâ,
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arsit æquorum ;
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit ;
Suſpendit pictâ vultum mentemque tabellâ ;
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis ;
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.

Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit & ſolenne recluſâ
Manè domo vigilare, clienti promere jura;
Cautos nominibus certis expendere nummos;
Majores audire, minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi ſtudio. Puerique patreſque ſeveri
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; & priùs orto
Sole vigil, calamum, & chartas, & ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet; abrotonum ægro
Non audet, nisi qui didicit, dare; quod medicorum e
Promittunt medici; tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti doctique poëmata passim.
Hic error tamen, & levis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, sic collige. Vatis avarus
Non temere eſt animus; verſus amat, hoc ſtudet unum
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet;
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis & pane ſecundo:
Militiæ quamquam piger & malus, utilis urbi,
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat,
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert; orientia tempora notis

Inſtruit exemplis ; inopem ſolatur & ægrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet ?
Poſcit opem chorus, & præſentia numina ſentit ;
Cœleſtes implorat aquas doctâ prece blandus ;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit ;
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Dî ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolæ priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſociis operum pueris, & conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.
Feſcennina per hunc inventa licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit,
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter ; donec jam ſævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, & per honeſtas
Ire minax impunè domos. Doluere cruento
Dente laceſſiti ; fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi : quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Deſcribi. Vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agreſti Latio : ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiæ pepulere ; ſed in longum tamen ævum
Manſerunt, hodieque manent veſtigia ruris,

Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus, quærere cœpit
Quid Sophocles, & Theſpis, & Æſchylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem si dignè vertere poſſet;
Et placuit sibi, naturâ ſublimis, & acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet;
Sed turpem putat in ſcriptis, metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quantò veniæ minùs. Aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Doſſennus edacibus in parasitis;
Quam non adſtricto percurrat pulpita ſocco.
Geſtit enim nummum in loculos demittere, poſt hoc
Securus, cadat, an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo Gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat.
Sic leve, sic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit, aut reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam,
Quòd numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, ſtolidique, & depugnare parati,
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.
Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.

Mox

Mox trahitur manibus regum fortuna retortis :
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves ;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora :
Spectaret populum ludis attentiùs ipsis,
Ut sibi præbentem mimo ſpectacula plura :
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo. Nam quæ pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra ?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum ;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, & artes,
Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
Quum ſtetit in ſcena, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid ? Nil ſanè. Quid placet ergo ?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne fortè putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Quum rectè tractent alii, laudare malignè ;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus; & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & his, qui ſe lectori credere malunt,
Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam impende brevem; si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) quum tibi librum

Sollicito damus, aut feſſo; quum lædimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum;
Quum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Quum lamentamur non apparere labores
Noſtros, & tenui deducta poëmata filo;
Quum ſperamus eò rem venturam, ut ſimulatque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
Æedituos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus & malè natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, ferè ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit,
Edicto vetuit ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra,
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. Quòd ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variuſque poëtæ.
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec ſermones ego mallem

Repentes per humum, quàm res componere geſtas,
Terrarumque ſitus, & flumina dicere, & arces
Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si, quantum cuperem, poſſem quoque. Sed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem, ſtultè quem diligit, urget,
Præcipuè quum ſe numeris commendat & arte.
Diſcit enim citiùs, meminitque libentiùs illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec pravè factis decorari verſibus opto;
Ne rubeam pingui donatus munere, & unà
Cum ſcriptore meo, capsâ porrectus apertâ,
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

Excuſando ſe, quòd nihil ad illum ſcripſerit, meliùs eſſe declarat vitam quàm verſus componere.

FLORE, bono claroque ſidelis amice Neroni,
Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis ; & tecum sic agat : Hic &
Candidus, & talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet : argillâ quidvis imitaberis udâ.
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa ſidem promiſſa levant, ubi pleniùs æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo ſum pauper in ære.
Nemo hoc mangonum faceret tibi. Non temere a me
Quivis ferret idem. Semel hic ceſſavit ; &, ut ſit,
In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat.
Ille ferat pretium pœnæ ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum ; dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc, & lite moraris iniquâ.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi

Talibus officiis propè mancum, ne mea ſævus
Jurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam, quòd
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, & ſibi, & hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis:
Accipit & bis dena ſuper ſeſtertia nummûm.
Fortè ſub hoc tempus caſtellum evertere Prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eumdem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I, bone, quò virtus tua te vocat, i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia. Quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumvis ruſticus, ibit,
Ibit eò quò vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ,
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſylvas Academi quærere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primùm me dimiſere Philippi
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni

Et laris, & fundi; paupertas impulit audax
Ut verſus facerem. Sed, quod non desit, habentem,
Quæ poterunt umquam ſatis expurgare cicutæ,
Nî melius dormire putem, quàm ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata. Quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur ïambis;
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi convivæ propè diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quòd jubet alter:
Quod petis, id ſanè eſt inviſum acidumque duobus.
Præter cetera, me Romæne poëmata cenſes
Scribere poſſe inter tot curas, totque labores?
Hic ſponſum vocat, hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino: viſendus uterque.
Intervalla vides humanè commoda. Verùm
Puræ ſunt plateæ, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis geruliſque redemptor;
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris;
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, & verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis & umbrâ.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, & contracta ſequi veſtigia vatum?

Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpsit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris & curis, ſtatuâ taciturnius exit
Plerumque, & riſu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus Urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romæ conſulti rhetor, ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores;
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Quî minùs argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina compono, hic elegos: mirabile viſu,
Cælatumque novem Muſis opus. Aſpice primùm,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, si fortè vacas, ſequere, & procul audi
Quid ferat, & quare ſibi nectat uterque coronam.
Cædimur, & totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Quum ſcribo, & ſupplex populi ſuffragia capto.
Idem, finitis ſtudiis, & mente receptâ,
Obturem patulas impunè legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent ſcribentes, & ſe venerantur, & ultro,
Si taceas, laudant, quîdquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti;

Audebit quæcumque parum ſplendoris habebunt ;
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit, & deſerta vetuſtas.
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus ;
Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ.
Luxuriantia compeſcet, nimis aſpera ſano
Lævabit cultu, virtute carentia tollet ;
Ludentis ſpeciem dabit, & torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Prætulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quàm ſapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro :
Cetera qui vitæ ſervaret munia recto
More ; bonus ſanè vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem ; poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et signo læſo non inſanire lagenæ ;
Poſſet qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus, curiſque refectus,
Expulit helleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe : Pol, me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait, cui sic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratissimus error.

Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis; quòd quantò plura paràſti,
Tantò plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtratâ radice vel herbâ,
Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ
Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
Rem Dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; & quum ſis nihilò ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen utêris monitoribus iiſdem?
At ſi divitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum, timidumque minùs te; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt quod quis librâ mercatur, & ære,
Quædam, ſi credis conſultis, mancipat uſus;
Qui te paſcit ager, tuus eſt; & villicus Orbi,
Quum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum ſentit: das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti. Nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſuprà, nummorum millibus emptum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam, Vejentis & arvi,
Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat; emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, quà populus adſita certis

Q. HORATII FLACCI
DE
ARTE POETICA
LIBER, SEU EPISTOLA.

AD PISONES, PATREM ET FILIOS.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, & varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſupernè;
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite, Piſones, iſti tabulæ fore librum
Perſimilem, cujus, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus, & hanc veniam petimuſque, damuſque viciſſim
Sed non ut placidis coëant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, & magna profeſſis

Purpureus, latè qui ſplendeat, unus & alter
Aſſuitur pannus; quum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus; & fortaſſe cupreſſum
Scis simulare. Quid hoc? si fractis enatat exſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui, currente rotâ cur urceus exit?
Denique sit, quod vis, simplex duntaxat, & unum.
Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. Brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio; ſectantem lævia, nervi
Deficiunt animique; profeſſus grandia turget:
Serpit humi tutus nimiùm, timiduſque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber, unus & ungues
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis ſummâ, quia ponere totum
Neſciet. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quàm pravo vivere naſo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, & præſens in tempus omittat;

Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautuſque ferendis :
Dixeris egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si fortè neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia ſumpta pudenter.
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parcè detorta. Quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus ademptum
Virgilio Varioque ? Ego, cur acquirere pauca
Si poſſum, invideor, quum lingua Catonis & Enni
Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit ? Licuit, ſemperque licebit,
Signatum præſente notâ producere nomen.
Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt ; ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque, sive receptus
Terrâ Neptunus claſſes aquilonibus arcet,
Regis opus ; ſterilisve diu palus, aptaque remis,
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum :
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius : mortalia facta peribunt ;
Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia vivax.
Multa renaſcentur quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, si volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi.
Res geſtæ Regumque, ducumque, & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus.

Verſibus impariter junctis querimonia primùm,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, & adhuc ſub judice lis eſt.
Archilocum proprio rabies armavit ïambo.
Hunc ſocci cepere pedem, grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, & populares
Vincentem ſtrepitus, & natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Divos, pueroſque Deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et juvenum curas, & libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens pravè, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult;
Indignatur item privatis ac propè ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem Comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus & Peleus, quum pauper & exſul uterque,
Projicit ampullas & ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querelâ.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata, dulcia ſunto,
Et quocumque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi, tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: malè ſi mandata loquêris,

Aut dormitabo, aut ridebo. Triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum plena minarum
Ludentem laſciva; ſeverum ſeria dictu.
Format enim Natura priùs nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram;
Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:
Pòſt effert animi motus interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum Divuſne loquatur an heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventâ
Fervidus; an matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus an Aſſyrius, Thebis nutritus an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor. Homeræum ſi fortè reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenæ committis, & audes
Perſonam formare novam, ſervetur ad imum
Qualis ab incepto proceſſerit, & ſibi conſtet.
Difficile eſt propriè communia dicere; tuque
Rectiùs Iliacum carmen deducis in actus,
Quàm ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,

Unde pedem proferre pudor vetet,aut operis lex.
Nec sic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.
Quantò rectiùs hic, qui nil molitur ineptè:
Dic mihi, Muſa, virum, captæ poſt tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum feſtinat, & in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit; & quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit;
Atque ita mentitur, sic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.
Si plauſoris eges aulæa manentis, & uſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Ætatis cujuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor, maturis dandus & annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis canibuſque, & aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus æris,

Sublimis, cupiduſque, & amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, ætas animuſque virilis
Quærit opes & amicitias, inſervit honori;
Commiſiſſe cavet quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda, vel quòd
Quærit, & inventis miſer abſtinet, ac timet uti;
Vel quòd res omnes timidè gelidéque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, paviduſque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt. Ne fortè ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segniùs irritant animos demiſſa per aurem,
Quàm quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, & quæ
Ipſe sibi tradit ſpectator. Non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam; multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcumque oſtendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi:
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit; nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat, neu quid medios intercinat actus,

Quod non propoſito conducat, & hæreat aptè.
Ile bonis faveatque, & concilietur amicis;
Et regat iratos, & amet peccare timentes:
Ille dapes laudet menſæ brevis, ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, & apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa, Deoſque precetur & oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula, ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Adſpirare, & adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu;
Quò ſanè populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impunè diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet, liberqúe laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps;
Utiliumque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudavit, & aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit; eò quòd
Illecebris erat & gratâ novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, & potus, & exlex.

Verùm ita riſores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.
Effutire leves indigna Tragœdia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paulùm pudibunda protervis.
Non ego inornata & dominantia nomina ſolùm,
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor amabo;
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit Davuſne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos famuluſque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar, ut sibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem: tantum ſeries juncturaque pollet;
Tantum de medio ſumptis accedit honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimiùm teneris juvenentur versibus umquam,
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim quibus eſt equus, & pater, & res:
Nec, si quid fricti ciceris probat, & nucis emptor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ.
Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur Iambus,
Pes citus; unde etiam trimetris accreſcere jussit
Nomen Iambeis, quum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum similis ſibi. Non ita pridem,

Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet aut quarta ſocialiter. Hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus,
Aut operæ celeris nimiùm, curâque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea, tutus, & intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.
At noſtri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavere ſales: nimiùm patienter utrumque,
Ne dicam ſtultè, mirati; si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camœnæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis,
Quæ canerent, agerentque peruncti fæcibus ora.
Poſt hunc perſonæ, pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus, & modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his Comœdia, non sine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. Lex eſt accepta, chorusque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.

Nil intentatum noſtri liquere poëtæ,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clariſve potentius armis,
Quàm linguâ, Latium, si non offenderet unumquemque poëtarum limæ labor, & mora. Vos, ô
Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miserâ quia fortunatius arte
Credit, & excludit ſanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam; ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile numquam
Tonſori Licino commiſerit. O! ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam.
Non alius faceret meliora poëmata. Verùm
Nil tanti eſt. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.
Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes, quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quò virtus, quò ferat error.
Scribendi rectè ſapere eſt & principium, & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ,
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis;
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hoſpes;
Quod sit conſcripti, quod judicis officium; quæ

Partes in bellum miſſi ducis; ille profectò
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque rectè
Fabula, nullius veneris, sine pondere & arte,
Valdiùs oblectat populum, meliúſque moratur,
Quàm verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem, nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, si de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? Poteras dixiſſe. Triens. Eu'!
Rem poteris ſervare tuam. Redit uncia, quid fit?
Semis. An hæc animos ærugo & cura peculî
Quum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, & lævi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtæ,
Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causâ sint proxima veris;
Nec quodcumque volet, poſcat sibi fabula credi;
Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis:
Celsi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.

Hic meret æra liber Soſiis; hic & mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus.
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus & mens
Poſcentique gravem perſæpe remittit acutum:
Nec ſemper feriet quodcumque minabitur arcus.
Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
Ut ſcriptor si peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, veniâ caret; & citharœdus
Ridetur, chordâ qui ſemper oberrat eâdem:
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille,
Quem bis, terve bonum, cum riſu miror; & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poësis: erit quæ, si propiùs ſtes,
Te capiet magis; & quædam, si longiùs abſtes.
Hæc amat obſcurum; volet hæc ſub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit ſemel; hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis & voce paternâ
Fingeris ad rectum, & per te ſapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. Conſultus juris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt virtute diſerti
Meſſallæ, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus;
Sed tamen in pretio eſt. Mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non Dî, non conceſſere columnæ.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,

Et

Et craſſum unguentum, & Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cœna ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulùm a ſummo diſcessit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis;
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impunè coronæ.
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere: quidni?
Liber, & ingenuus, præſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices facieſve Minervâ:
Id tibi judicium eſt, ea mens. Si quid tamen olim
Scripſeris, in Mæcî deſcendat judicis aures,
Et patris, & noſtras; nonumque prematur in annum.
Membranis intus poſitis, delere licebit
Quod non edideris: neſcit vox miſſa reverti.
Sylveſtres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque leones.
Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, & prece blandâ
Ducere quô vellet. Fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis;
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis;
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. Poſt hos insignis Homerus,
Tyrtæuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit: dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt; & gratia regum

Pieriis tentata modis ; luduſque repertus,
Et longorum operum finis : ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum eſt : ego nec ſtudium sine divite vena,
Nec rude quid prosit video ingenium. Alterius sic
Altera poſcit opem res, & conjurat amicè.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer : ſudavit, & alsit :
Abſtinuit Venere & vino. Qui Pythia cantat
Tibicen, didicit priùs, extimuitque magiſtrum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata pango ;
Occupet extremum ſcabies: mihi turpe relinqui eſt,
Et quod non didici, ſanè neſcire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Si verò eſt unctum qui rectè ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum ; mirabor si ſciet inter-
noſcere mendacem, verumque beatus amicum.
Tu ſeu donâris, ſeu quid donare voles cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. Clamabit enim, Pulchrè, Benè, Rectè :
Palleſcet ſuper his : etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem ; ſaliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus ex animo ; sic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitiâ dignus. Si carmina condes,
Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quinctilio ſi quid recitares, Corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, & hoc. Meliùs te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra: delere jubebat,
Et malè tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quàm vertere, malles,
Nullum ultrà verbum, aut operam inſumebat inanem;
Quin ſine rivali teque & tua ſolus amares.
Vir bonus & prudens verſus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis allinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum, ambitioſa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambiguè dictum, mutanda notabit;
Fiet Ariſtarchus, nec dicet: Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæ nugæ ſeria ducent
In mala, deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtrè.
Ut mala quem ſcabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Veſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt; agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic dum ſublimes verſus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve; licet, Succurrite, longùm
Clamet, Io cives! non ſit qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre, & demittere funem;
Quî ſcis an prudens huc ſe dejecerit, atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum: Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſiluit. Sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui ſervat, idem facit occîdenti.
Nec ſemel hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus. Certè furit, ac velut urſus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet occîditque legendo,
Non miſſura cutem nisi plena cruoris hirudo.

IN LUDOS SECULARES
POLYMETRUM
SATURNIUM.
PROLOGUS.

Propoſitâ argumenti dignitate, Poëta animos ad audiendum comparat.

ODI profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis : carmina non priùs
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus puerſque canto.

ALTERA PARS.
HYMNUS AD APOLLINEM.

Rogat Apollinem Chorus uterque, ut ſeculare carmen probet ac tueatur.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor
Senſit, & Trojæ propè victor altæ
Phthius Achilles,

Ceteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremendâ
Cuſpide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit latè, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu! nefas heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:

Ni tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus Divûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
Levis Agyieu.

PARS TERTIA.

Hortantur ſe mutuò pueri ac puellæ ad celebrandas Apollinis ac Dianæ laudes.

CHORUS PUERORUM.

Dianam teneræ dicite virgines.

CHORUS PUELLARUM.

Intonſum, pueri, dicite Cynthium.

UTERQUE CHORUS.

Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.

CHORUS PUERORUM.

Vos lætam fluviis, & nemorum comâ,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Cragi.

CHORUS PUELLARUM.

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetrâ,
Fraternâque humerum lyrâ.

CHORUS PUERORUM.

Hæc bellum lacrymoſum,

CHORUS PUELLARUM.

hic miſeram famem
Peſtemque

UTERQUE CHORUS,

a populo & principe Cæſare in
Perſas atque Britannos
Veſtrâ motus aget prece.

PARS QUARTA.

PÆAN

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Preces pro imperii & imperatoris incolumitate.

UTERQUE CHORUS.

PHŒBE, ſylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, o! colendi
Semper & culti, date quæ precamur
Tempore ſacro;
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas pueroſque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme ſol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliuſque & idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Româ
Viſere majus.

CHORUS PUELLARUM.

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari.
Seu Genitalis:
Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novæ feraci
Lege maritâ.

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro totieſque gratâ
Nocte frequentes.
Voſque veraces cecinisſe, Parcæ,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque Tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres
Et Jovis auræ.

Chorus Puerorum.

Condito mitis placiduſque telo,
Supplices audi pueros, Apollo,

Chorus Puellarum.

Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

Uterque Chorus.

Roma si veſtrum eſt opus, Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares & urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Caſtus Æneas, patriæ ſuperſtes,
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Dî probos mores docili juventæ,
Dî ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terrâque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.

Jam Fides, & Pax, & Honos, Pudorque
Priſcus, & neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus;
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque, felix
Alterum in luſtrum meliuſque ſemper
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; & votis puerorum amicas
Applicet aures.

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem ſentire, Deoſque cunctos
Spem bonam certamque dòmum reporto,
Doctus & Phœbi chorus, & Dianæ
Dicere laudes.

EPILOGUS,

AD PUEROS AC PUELLAS.

Admonet poëta ut ſuperiora carmina ritè recitent.

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis arcu,
Lesbium ſervare pedem, meique
Pollicis ictum;
Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè creſcentem face noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.
Nupta jam dices: Ego Dîs amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

INDEX

IN HORATII CARMINA;

Secundùm litterarum ſeriem digeſtus.

A

Æli vetuſto. Carm. XVII. Lib. III. *pag.* 109
Æquam memento. Carm. III. Lib. II. 60
Albi, ne doleas. Carm. XXXIII. Lib. I. 49
Albi, noſtrorum. Epiſt. IV. Lib. I. 271
Altera jam teritur. Carm. XVI. Epodon Lib. 174
Ambubaiarum. Satyr. Lib. I. Sat. II. 190
Anguſtam, amici. Carm. II. Lib. III. 85
At ô Deorum. Carm. V. Epodon Lib. 160
Audivere, Lyce. Carm. XIII. Lib. IV. 148

B

Bacchum in remotis. Carm. XIX. Lib. II. 80
Beatus ille. Carm. II. Epodon Lib. 155

C

Cælo ſupinas. Carm. XXIII. Lib. III. 115
Cælo tonantem. Carm. V. Lib. III. 92
Celſo gaudere. Epiſt. VIII. Lib. I. 281
Cur me querelis. Carm. XVII. Lib. II. 77

D

DELICTA *majorum.* Carm. VI. Lib. III. 94
Deſcende cœlo. Carm. IV. Lib. III. 89
Dianam, teneræ. Carm. XXI. Lib. I. 37
Diffugêre nives. Carm. VII. Lib. IV. 140
Dive, quem proles. Carm. VI. Lib. IV. 138
Divis orte bonis. Carm. V. Lib. IV. 136
Donarem pateras. Carm. VIII. Lib. IV. 141
Donec gratus eram. Carm. IX. Lib. III. 99

E

EGRESSUM *magnâ.* Satyr. Lib. I. Sat. V. 205
Eheu! fugaces. Carm. XIV. Lib. II. 73
Eſt mihi nonum. Carm. XI. Lib. IV. 145
Et thure, & fidibus. Carm. XXXVI. Lib. I. 53
Eupolis atque Cratinus. Satyr. Lib. I. Sat. IV. 200
Exegi monumentum. Carm. XXX. Lib. III. 126
Extremum Tanaïn. Carm. X. Lib. III. 100

F

FAUNE, *Nympharum.* Carm. XVIII. Lib. III. 110
Feſto quid potius die. Carm. XXVIII. Lib. III. 123
Flore, bono claroque. Epiſt. II. Lib. II. 316
Fructibus Agrippæ. Epiſt. XII. Lib. I. 286

H

HERCULIS ritu. Carm. XIV. Lib. III. 105
Hoc erat in votis. Satyr. Lib. II. Sat. VI. 250
Hoc quoque, Tireſia. Ibid. Sat. V. 246
Horrida tempeſtas. Carm. XIII. Epodon Lib. 171
Humano capiti. De Arte Poëtica. 324

I, J

JAM JAM efficaci. Carm. XVII. Epodon Lib. 177
Jam dudum auſculto. Satyr. Lib. II. Sat. VII. 255
Jam pauca aratro. Carm. XV. Lib. II. 75
Jam ſatis terris. Carm. II. Lib. I. 15
Jam veris comites. Carm. XII. Lib. IV. 147
Ibam fortè viâ ſacrâ. Satyr. Lib. I. Sat. IX. 216
Ibis Liburnis. Carm. I. Epodon Lib. 153
Icci, beatis. Carm. XXIX. Lib. I. 45
Ille & nefaſto. Carm. XIII. Lib. II. 72
Impios parræ. Carm. XXVII. Lib. III. 120
Incluſam Danaën. Carm. XVI. Lib. III. 107
Intactis opulentior. Carm. XXIV. Lib. III. 116
Integer vitæ. Carm. XXII. Lib. I. 38
Intermiſſa Venus diu. Carm. I. Lib. IV. 128
Juli Flore, quibus. Epiſt. III. Lib. I. 270
Juſtum & tenacem. Carm. III. Lib. III. 86

L

Laudabunt alii. Carm. VII. Lib. I. 22
Lupis & agnis. Carm. IV. Epodon Lib. 159
Lydia dic, per omnes. Carm. VIII. Lib. I. 23

M

Mæcenas atavis. Carm. I. Lib. I. 13
Malâ ſoluta. Carm. X. Epodon Lib. 168
Martiis cælebs. Carm. VIII. Lib. III. 97
Mater ſæva Cupidinum. Carm. XIX. Lib. I. 36
Mercuri facunde. Carm. X. Lib. I. 25
Mercuri, nam te. Carm. XI. Lib. III. 101
Miſerarum eſt. Carm. XII. Lib. III. 103
Mollis inertia. Carm. XIV. Epodon Lib. 172
Montium cuſtos. Carm. XXII. Lib. III. 114
Motum ex Metello. Carm. I. Lib. II. 57
Muſis amicus. Carm. XXVI. Lib. I. 42

N

Natis in uſum. Carm. XXVIII. Lib. I. 43
Ne fortè credas. Carm. IX. Lib. IV. 143
Ne perconteris. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XVI. 293
Ne ſit ancillæ. Carm. IV. Lib. II. 61
Nempe incompoſito. Satyr. Lib. I. Sat. X. 219
Nil admirari propè. Epiſt. Lib. I. Ep. VI. 274
Nolis longa feræ. Carm. XII. Lib. II. 70
Nondum ſubactâ. Carm. V. Lib. II. 62

Non ebur, neque aureum. Carm. XVIII. Lib. II. 79
Non, quia, Mæcenas. Satyr. Lib. I. Sat. VI. 208
Non ſemper imbres. Carm. IX. Lib. II. 67
Non vides quanto. Carm. XX. Lib. III. 112
Non uſitatâ. Carm. XX. Lib. II. 82
Nox erat, & cœlo. Carm. XV. Epodon Lib. 173
Nullam, Vare, ſacrâ. Carm. XVIII. Lib. I. 35
Nullus argento. Carm. II. Lib. II. 59
Nunc eſt bibendum. Carm. XXXVII. Lib. I. 54

O

O CRUDELIS adhuc. Carm. X. Lib. IV. 145
O Diva, gratum. Carm. XXXV. Lib. I. 51
O fons Banduſiæ. Carm. XIII. Lib. III. 104
O matre pulchrâ. Carm. XVI. Lib. I. 32
O nata mecum. Carm. XXI. Lib. III. 113
O navis, referent. Carm. XIV. Lib. I. 30
O ſæpe mecum. Carm. VII. Lib. II. 65
O Venus regina. Carm. XXX. Lib. I. 46
Odi profanum vulgus. Carm. I. Lib. III. 83
Olim truncus eram. Satyr. Lib. I. Sat. VIII. 215
Omnibus hoc vitium eſt. Satyr. Lib. I. Sat. III. 195
Otium Divos. Carm. XVI. Lib. II. 76

P

PARCIUS junctas. Carm. XXV. Lib. I. 41
Parcus Deorum. Carm. XXXIV. Lib. I. 50
Parentis olim. Carm. III. Epodon Lib. 158

Paſtor quum traheret. Carm. XV. Lib. I. 31
Perſicos odi. Carm. XXXVIII. Lib. I. 56
Petti, nihil me. Carm. XI. Epodon Lib. 169
Phœbe, ſylvarum. Carmen Secul. Epodon Lib. 181
Phœbus volentem. Carm. XV. Lib. IV. 151
Pindarum quiſquis. Carm. II. Lib. IV. 130
Poſcimus, ſi quid. Carm. XXXII. Lib. I. 48
Primâ, dicte mihi. Epiſt. Lib. I. Epiſt. I. 263
Priſco ſi credis. Ibid. Epiſt. XIX. 302
Proſcripti Regis. Satyr. Lib. I. Sat. VII. 213

Q

QUALEM miniſtrum. Carm. IV. Lib. IV. 133
Quamvis, Scæva, ſatis. Epiſt. Lib. I. Ep. XVII. 296
Quando repoſtum. Carm. IX. Epodon Lib. 166
Quantum diſtet ab Inacho. Carm. XIX. Lib. III. 111
Quæ cura Patrum. Carm. XIV. Lib. IV. 149
Quæ ſit hyems Veliæ. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XV. 291
Quæ virtus & quanta. Satyr. Lib. II. Sat. II. 226
Quem tu, Melpomene. Carm. III. Lib. IV. 132
Quem virum aut heroa. Carm. XII. Lib. I. 26
Quî fit, Mæcenas. Satyr. Lib. I. Sat. I. 185
Quid bellicoſus. Carm. XI. Lib. II. 69
Quid dedicatum. Carm. XXXII. Lib. I. 47
Quid fles, Aſterie. Carm. VII. Lib. III. 96
Quid immerentes. Carm. VI. Epodon Lib. 163
Quid tibi vis, mulier. Carm. XII. Epodon Lib. 170
Quid tibi viſa Chios. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XI. 285
Quinque dies tibi pollicitus. Ibid. Epiſt. VII. 277

Quis deſiderio. Carm. XXIV. Lib. I. 40
Quis multâ gracilis. Carm. V. Lib. I. 20
Quò me, Bacche, rapis. Carm. XXV. Lib. III. 118
Quò, quò, ſceleſti. Carm. VII. Epodon Lib. 164
Quum tot ſuſtineas. Epiſt. Lib. II. Epiſt. I. 307
Quum tu, Lydia. Carm. XIII. Lib. I. 29

R

Rectius vives. Carm. X. Lib. II. 68
Rogare longo. Carm. VII. Epodon Lib. 165

S

Scriberis Vario. Carm. VI. Lib. I. 21
Septimi, Gades. Carm. VI. Lib. II. 63
Septimius, Claudi. Epiſt. Lib. I. Epiſt. IX. 282
Si bene te novi. Ibid. Epiſt. XVIII. 298
Si potes Archaïcis. Ibid. Epiſt. V. 272
Sic rarò ſcribis. Satyr. Lib. II. Sat. III. 231
Sic te Diva potens Cypri. Carm. III. Lib. I. 17
Solvitur acris hyems. Carm. IV. Lib. I. 19
Sunt quibus in ſatyra. Satyr. Lib. II. Sat. I. 223

T

Te maris & terræ. Carm. XXVIII. Lib. I. 41
Trojani belli ſcriptorem. Epiſt. Lib. I. Epiſt. II. 267
Tu ne quæsieris. Carm. XI. Lib. I. 26
Tyrrhena regum. Carm. XXIX. Lib. III. 124

V, U

Velox amœnum. Carm. XVII. Lib. I. 35
Vertumnum Janumque. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XX. 304
Vides ut altâ. Carm. IX. Lib. I. 24
Vile potabis. Carm. XX. Lib. I. 37
Villice ſylvarum. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XIV. 289
Vitas hinnuleo. Carm. XXIII. Lib. I. 39
Vixi puellis. Carm. XXVI. Lib. III. 119
Ulla si juris. Carm. VIII. Lib. II. 66
Unde & quò Catius. Satyr. Lib. II. Sat. IV. 243
Urbis amatorem. Epiſt. Lib. I. Epiſt. X. 283
Ut Nasidieni. Satyr. Lib. II. Sat. VIII. 259
Ut proficiſcentem. Epiſt. Lib. I. Epiſt. XIII. 288
Uxor pauperis Ibyci. Carm. XV. Lib. III. 106

LUDI SECULARES, ut apud P. SANADONEM legitur hoc Carmen. 341

Finis indicis Alphabetici.

Litteræ quibus impreſſus eſt hic Liber, a P. S. FOURNIER juniore inciſæ ſunt.

INDICULUS AUCTORUM,

QUOS in lucem edidit J. BARBOU, quorumque Editio locupletatur tum egregiis diagrammatibus, tum emendatiſſimis viticulis, exaratis a celebratiſſimo D. COCHIN, aliiſque celeberrimis Magiſtris.

Catullus, Tibullus & Propertius, *in-12.*
Lucretius, *in-12.*
Virgilius, 2 *vol. in-12.*
Horatius, *in-12.*
Juvenalis & Perſius, *in-12.*
Phædri & Aviani Fabulæ, *in-12.*
Martialis Epigrammata, 2 *vol. ia-12.*
Plauti Comœdiæ, 3 *vol. in-12.*
Pub. Ovidius Naſo, 3 *vol. in-12.*
Lucani Pharſalia, *in-12.*
Cæſaris Commentaria, 2 *vol. in-12.*
Cornelius Nepos, *in-12.*
Salluſtius, *in-12.*
Velleius Paterculus, *in-12.*
Eutropius, *in-12.*
Quintus Curtius, *in-12.*
Cornelius Tacitus, 3 *vol. in-12.*
Juſtinus, *in-12.*
Titus Livius, 7 *vol. in-12.* 1775.
Ciceronis Opera, 14. *vol. in-12.*
Encomium Moriæ ab Eraſmo, *in-12.*
Selecta Senecæ philoſophi Opera, *in-12.*

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Bezæ, Mureti & J. Secundi, Juvenilia, *in*-12.
Sarcotis, carmen., P. Maſenio Auct. *in*-12.
Sarbievii, (Casimiri) Carmina, *in*-12.
P. Desbillons Fabularum libri decem, *in*-12.
Vanierii Prædium ruſticum, *in*-8. 1774.
Plinii Epiſtolæ & Panegyricus Trajano dictus, *in*-12.
Novum Jeſu Chriſti Teſtamentum, *in*-12.
Imitatio Chriſti, ex recensione J. Valart, *in*-12.

Reliqui Auctores singulis annis ab eodem Bibliopolâ prelo ſubjicientur.